

Новы Час

УЗНАГАРОДА СВЯТОГА БРАТА
АЛЬБЕРТА

Стар. 4

МЕТАМАРФОЗЫ 2008, НАДЗЕІ 2009...

Наколькі прауду гавораць астролагі, калі апісваюць высакосны год як цяжкі і спрэчны, невядома. Але ўсё ж хочацца, каб 2008 год нарэшце сышоў у гісторыю і саступіў месца новаму 2009-му, свежым спадзевам і — няхай сабе! — нават расчараўанням, але новым, без паху зляжаласці і старызны...

Стар. 5

КАНЕЦ СВЕТУ

Адключэнні гарачай вады і святла, абвал курсу нацыянальнай валюты, катализмы надвор'я, выбух крыміналу...

Стар. 12

БУНТОЎНА

Стар. 14

ПАВАЖАНЫЯ ЧЫТАЧЫ!

У СУВЯЗІ СА СВЯТАМИ
НАСТУПНЫ НУМАР
«НОВАГА ЧАСУ»
ВЫЙДЗЕ
16 СТУДЗЕНЯ 2009 ГОДА

► АД РЭДАКЦЫИ

НОВЫ ГОД — НОВЫ ЧАС

Новыя чаканні, новыя спадзяванні на новыя сустрэчы, новыя здобыткі, новыя поспехі. Новыя шчасце. Усё нядобрае — за спіной. Усё лепшае — наперадзе. Па два бакі ўмоўнай адзнакі на шкале часу. Так было здаўна, так ёсьць цяпер, і так будзе заўжды.

Новы год адзначалі і адзначаюць у розныя эпохі, у розных краінах, па розных календарах. Даты і лічбы, канцэнты і ідэялогія, каштоўнасці і культурны кантэкст, рытуалы і звычай — розныя. Глыбінны ж сэнс — з аднаго вытоку: ўмоўная дата як водгук на запатрабаванні душы чалавека ў аднаўленні, у пераменах да лепшага. Вакол сябе, да сябе і ў сабе. Менавіта так — па прыступках духоўнага росту. А ўжо хто на якой спыніца, вызначаеца шэрагам залежнасцей, зноў жа — вакол сябе, да сябе і ў сабе. Залежнасці ад зневінага ціску. Ад судносін спрыяльных і неспрыяльных акалічнасцей. Ад сям'і і сяброў. Выхавання і самавыхавання. Адукацыі і самаадукацыі. Ад характару і піхалагічнага складу. Але ўршпце ўсё залежыць ад сябе самога. Уласных волі і розуму. Ад Бога ў душы. Ну а Бог, як вядома, дапамагае тым, хто дзеянічае. Але не на шкоду іншым.

І таму падаецца такім сімвалічным супадзенне дзвюх дат — новагодній і Божага Народжэння.

На жаль, зневіні акалічнасці на скрыжаванні восьмага і дзесятага гадоў дзвянаць першага стагоддзя не лепшыя. Навагодні феерверк высвечваеца на змрочным небасхіле крызісу. Глобальнага фінансавага і свайго айчыннага — эканамічнага і палітычнага. І ўжо адчуваеца яго

сцюдзёны подых: растуць цэны, зніжаючы заробкі, скарачаючы працоўныя месцы, пачынаючы зваленні...

Але ж, супакоім сябе, бывала і горш. І здаўна засведчана на скрыжалах гісторыі: правадыры прыходзяць і съехадзяць, рэжымы парахнеюць і рассыпаюцца пылам. Бо волю людзей да перамен, да лепшага, што канцэнтруеца з ходам часу ў магутную энергетычную плынь — не спыніць, не стрымаць. І лепшае настане. Будзем спадзявашца, што для нас усіх — ужо ў новым годзе.

Але так адчуваеца толькі тады, калі чалавек не губляе

веру ў сябе. Не ўпадае ў дэпрэсію. Акresslівае лінію абароны. Трымаеца і супрацьстаіць. Пагрозам і аbstавінам, злому лёсу і нячystай сіле.

Рэцэпты старыя, як свет, з года ў год. На тым і стаім. Узгадаем, што нам дае адчуванне камфорту, радуе і натхніе ў добрыя часы? Зразумела ж, найперш — добре здароўе, спакой і мір сям'і, добрыя адносіны з бліzkімі, прафесійны поспехі, нармальны, а яшчэ лепш высокі ўзровень матэрыяльнага дабрабыту, упэўненасць у стабільнасці сітуацыі, адсутнасць пагроз звонку, якія ад цябе не залежаць.

Адсюль і нашы пажаданні на часы нядобрая, нестабільныя, крызісныя. Таксама старыя, як свет. А значыць, і правераныя часам, засведчаныя вопытам мінулых пакаленняў.

Не марнаваць дарэмна свой час, не апускаць рукі, не ўпадаць у адчай. Актыўізавацца да найвышэйшага ўзроўню сваіх магчымасцей.

Не псоваваць аднаму нервы. Прыйтормазіць, як толькі засвярбіць увязацца ў бессэнсоўную сварку з любай, з добрым сябрам, з калегамі і апанентамі. Нішто не вартае страты дружбы, любви, кахання і прости добрых адносін

з бліzkімі табе людзьмі. Быць як ніколі чуллівымі, каб адгукнуцца на покліч аб дапамозе родных яшчэ да таго, як ён прагучаў. З'яднацца ў сваім коле бліzkіх табе людзей.

Нарэшце, калі задумацца, толькі салідарнасцю, узаемадапамогай сям'і, родных і бліzkіх трymаеца дабрабыт кожнага з нас, а на гэтым — усяго грамадства, народа, краіны. І менавіта так пераадольваючы ажкасці нядобрых часоў, забяспечваеца выхад з крызісу.

З Божым Народжэннем, з Новым годам Вас, дарагія чытачы, людзі зямлі беларускай!

ФАКТЫ, ПАДЗЕІ, ЛЮДЗІ

2

► ЗАКЛІК

СВАБОДУ СМІІ АРГАНІЗАЦЫЯМ

Міністэрства замежных спраў Чэхіі спадзяеца, што беларускі ўрад распачне наступныя крокі ў кірунку рэгістрацыі новых незалежных арганізацый і ўмацаванні свабоды СМІ.

МЗС Чэхіі распаўсюдзіла тэкст заявы з нагоды рэгістрацыі ў Беларусі грамадскага руху «За Свабоду», узначаленага Аляксандрам

драм Мілінкевічам, паведамляе «Інфарм Прага».

Документ вітае такога кшталту пачынанні, як дазвол на продаж незалежных газет «Народная воля» і «Наша Ніва» ў дзяржаўнай сетцы. Як паведамляе прэс-служба ведомства, гэта пазытыўны крок у кірунку пацверджання чаканіі з боку Еўрасаюза.

Міністэрства замежных спраў Чэхіі ў гэтай сувязі мае надзею на тое, што беларускі ўрад распачне наступныя крокі ў кірунку

рэгістрацыі новых няўрадавых арганізацый і ўмацавання свабоды СМІ.

Гэтыя дзеянні неабходныя для наступнага збліжэння Беларусі і Еўрасаюза, у тым ліку і ў рамках адмысловай ініцыятывы ЕС па ўмацаванні ёўрапейскага ўсходняга суседства. Адзначаецца таксама, што Чэхія мае намер у перыяд знаходжання на пасадзе краіны-старшыні ЕС максімальна спрыяць развіццю такога супрацоўніцтва.

► КАНФЕРЭНЦЫЯ

КАЛІНОЎЦЫ Ў БЕЛАСТОКУ

Эла ОЛІНА

У Беластоцкім універсітэце адбылася навукова-практычна канферэнцыя беларускіх студэнтаў, што навучаюцца ў польскіх ВНУ па праграме Каліноўскага. На сёняшні дзень эта 218 чалавек.

У канферэнцыі прынялі ўдзел старшыня Камітэта абароны рэпрэсаваных «Салідарнасць» Іна Кулей і лідэр грамадскага руху «За Свабоду» Аляксандар Мілінкевіч.

Іна Кулей заклікала студэнтаў праяўляць больш грамадскія актыўнасці: ладзіць у сваіх універсітэтах беларускія дні з запра-

шэннем пісьменнікаў, музыкаў і мастакоў з Беларусі, браць удзел у літаратурна-мастацкім конкурсе «Ёўропа вачыма беларуса», распачаць кампанію супраць крымінальнага пераследу моладзевых актыўістаў, у тым ліку 29 каліноўцаў, якія з гэтай прычыны ўжо больш за два гады пазбаўлены магчымасці прыехаць у Беларусь. Лідэры моладзевых ініцыятыў у асяродку каліноўцаў падтрымалі гэтыя прапановы.

На завяршэнні канферэнцыі стыпендыяты разам з прастаўнікамі Бюро Програмы імя Каліноўскага ажыццяўлі паездку на радзіму Кастуся Каліноўскага — вёску Маастаўляны, што недалёка ад Беластока, дзе ўсталявалі памятны знак аб намеры ў далейшым паставіць помнік беларускаму змагару.

► ПЕРАСЛЕД

ЗВОЛЬНІЛІ ДЭПУТАТА

Язэп ПАЛУБЯТКА

Адміністрацыя прадпрыемства ААТ «Мастоўдрэў» не падоўжыла контракт з перакладчыкам аддзела зневінных сувязяў, дэпутатам раённага савета Дэмітрыем Кухлеем.

На працягу ўсіх шасці год працы Дэмітрый не меў ні адной заўвагі, харктырызаваўся як адзін з найлепшых спецыялістаў. Насуперак заканадаўству контракт быў скасаваны ў выходны дзень — 21 снежня.

На думку Дэмітрыя Кухлея, яго зваліненне — звычайні палітычны пераслед. Ён — адзін з заснавальнікаў «Маладога фронту» на Мастоўшчыне, мае актыўную грамадзянскую пазіцыю як дэпутат мясцовага савета, вылучаўся кандыдатам у дэпутаты на апошніх парламенцкіх выбарах. Колькасць подпісаў у яго падтрымку перавышала норму амаль у два разы, але выбарчая камісія адмовіла яму ў рэгістрацыі на той падставе, што подпісы, сабраныя яго ініцыятыўнай групай, быццам бы не сапраўдныя.

► АКЦЫЯ

«СПЯШАЙСЯ РАБІЦЬ ДАБРО»

Генадзь КЕСНЕР

Адкрываючы імпрэзу, лідэр міліціянаў Беларусі Зміцер Дацкевіч падкрэсліў, што галоўнае — гэта не грошы, якія сабраныя і будуть перададзены дзесяцям, і не цашкі ды іншыя падарункі. «У першую чаргу важна чалавече цяплю, якога так не хапае дзеткам, што знаходзяцца ў школах-інтэрнатах. І калі калядныя святы, калядная ноч у кожнага асацыяцца з сям'ёю, з сямейным цяплом, то ў гэтых дзяцей, на вялікі жаль, не хапае сем'я, не хапае гэтага цяпла», — сказаў Зміцер Дацкевіч. Таму, па словах юнака, з 25 снежня да 7 студзеня

— ад каталіцкіх Каляідаў да працавальных малітвеннікаў будуть наведваць дзіцячыя ўстановы ў Мінску і іншых гарадах Беларусі і перадаваць дзесяці падарункі, сярод якіх ёсць і дыскі з беларускай музыкай, казкамі, дзіцячымі мастицкімі і мультфільмамі, і нават аўдыёплэеры ды якасная вонратка.

На дабрачынныя кірмашы былі не толькі маладзёны, але і людзі старшага пакалення. «Дужа прыемна тут, так па-самінаму, аўра, як цяпер кажуць, такая станоўчая, — сказала жанчына пенсійнага веку. — Вельмі кранальна, што яны, як старэшыя браты і сёстры, робяць нешта прыемнае і добрае для гэтых бедных дзетак».

Арганізаторы дзяцавалі прысутным за ахвяраванні і частавалі ўсіх гарбатай з печывам і цукеркамі. Перад гасцямі і ўдзельнікамі выступілі гомельскі бард Андрэй Мельнікаў і вядомы рок-музык Піт Паўлаў. При канцы мерапрыемства прысутныя разам праспявалі гім «Магутны Божа» на верш беларускай паэткі Наталлі Арсенневай.

► АД РЭДАКЦЫИ

ПАМЯЦІ АМБАСАДАРА ЭБЕРХАРДА ХАЙКЕНА

Прыйшла сумная вестка: у ноц з 20 на 21 снежня на 74-м годзе жыцця памёр Эберхард Хайкен, кіраўнік місіі АБСЕ ў Беларусі з 2003 па жнівень 2005 года.

Інфаркт. Не вытрымала сэрца. Сэрца, шчодрае на дабрыню, чулітвае да чужой бяды. Не паабавязку службы, па пакліканню душы. Ведаем гэта з уласнага досьведу. Калі 25 сакавіка 2005 года група міліцыянтаў і невядомых людзей у штацкім учыніла ператрус у рэдакцыі газеты «Згода», то літаральна аздравіла жытлэфанаў на ўсіх зофісаў АБСЕ з просьбай ад кіраўніка місіі прыехаць да нас у рэдакцыю. І менавіта ў рэдакцыі ён зрабіў заяву ў абарону нашай газеты, у абарону свабоды слова

ў Беларусі. І няма сумнення, што менавіта гэты крок прадстаўніка ёўрапейскай супольнасці паўпільваў на перакваліфікацыю заведзенай было крымінальнай справы на адміністрацыйную.

Як няма сумнёву, што менавіта адстойванне правую чалавека на атрыманне і распаўсюджванне інфармацый сп. Хайкен лічыў адным з прыярытэтных накірункаў сваёй дзеянісці. Вольныя размовы з ім у неафіцыйнай абстаноўцы за абедамі ў клубным пакоі місіі АБСЕ да гэтага часу ўзгадваюцца рэдактарамі СМІ. Прычым не толькі незалежных, на абеды запрашаліся таксама журналісты дзяржаўных выданняў. Зрэдку нехта з іх асмельваўся завітаць на сустрэчу. У больш шырокім кантэксте місіі ў Беларусі амбасадар сп. Хайкен быў адным з першых з ёўрапейскіх палітыкаў, хто імкнуўся ўвесці ў практыку адносін з беларускім грамадствам дыялог. На прынцыпах аснове дэмакратычных каштоўнасцей і павагі да апанентаў.

Вопытны дыпламат, шырокадукаваны інтелектуал, асветнік па пакліканню, шчыры сябра Беларусі, што палюбіў яе і шчыра зчыгу ёй добра, — такім нам запомніцца Эберхард Хайкен.

► SOS

ВЫРАТУЙЦЕ ЖЫВЁЛ!

ГП «Фауна горада» на Гурскага, 42, займаецца адловам і ўтрыманнем бездаглядных жывёл.

Зараз тут знаходзяцца больш за 100 сабак і 70 катоў. Амаль усе сабакі прывучаны да выгулу, а каты — да туалету.

Ва ўсіх іх ёсць толькі 5 дзён, каб знайсці сваё шчасце. А для шчасця гэтым жывёлам патрэбна зусім мала — маленькі куток у вашым дому і вашым сэрцы.

Новы год — час цудаў!

Кожны можа сам стварыць гэтым жывёлам рэалізацію!

Падаруй ім цуд!

Кантактны тэлефон: (+375 29) 629 20 42.

ПАРТЫ

АЛЯКСАНДР КАЗУЛІН РАЗЫШОЎСЯ З БСДП (ГРАМАДА)

Вольга ХВОІН

**Экс-кандыдат на пасаду
презідэнта, былы палітвяzenъ
Аляксандар Казулін выйшаў
з Беларускай сацыял-
дэмакратычнай партыі
(Грамада). Пра сваё рашэнне
ганаровы старшыня партыі
паведаміў 21 снежня на
пасяджэнні Цэнтральнага
камітэта БСДП (Грамада).
Бліжэйшым часам палітык
плануе распачаць паездкі па
краіне.**

Палітык заявіў, што выхад з партыі — гэта лагічны крок падзеі гэтага года, рыса пад пэўным этапам жыцця. Цяпер яно пачнечца «з чыстага аркуша». Акрамя Аляксандра Казуліна, пра свой сыход з партыі заявілі Аляксей Кароль, Уладзімір Нісцюк і дачка ўжо былога кірауніка БСДП (Грамада) Вольга Казуліна.

Аляксандар Казулін катэгартычна не пагаджаецца з заявамі цяперашняга кірауніка партыі Анатоля Ляўковіча наконт таго, што асабіста яму партыя была патрэбная для вылучэння ў кандыдаты на пасаду презідэнта. «Людзі, якія ў тым ліку сёйні знаходзяцца ў кірауніцтве партыі, у свой час прасілі міне аб'яднаніць партыю і надаць ёй нармальны выгляд. Я вельмі многа аддаў партыі, і ты, хто ў ёй знаходзіцца, добра гэта ведаюць», — гаворыць палітык. Акрэсленасці ў бліжэйшай палітычнай будучыні Аляксандра

Казуліна, прынамсі для шырокіх колаў людзей, пакуль нябачная. «Я не сыходжу з жыцця. І гэта галоўнае, — падкрэсліў былы палітвяzenъ. — Жыццё шматграннае і палітыкай не абмяжоўваецца». Былы рэктар БДУ таксама абверг чуткі пра тое, што яму прапанавалі працу ў Еўрапейскім гуманітарным універсітэце ў Літве.

Па меркаванні Аляксея Караля, ва ўмовах аўтарытарнага рэжыму любая з апазіцыйных партый падвяргаецца сур'ёзнай рызыкі маргіналізацыі. З аднаго боку, пад ціскам рэпрэсіі з боку ўлады. З другога — пад упльывам дэфармацыі ўнутрыпартыйнай палітыкі кірауніцтва партыі, якое імкненца заставацца на пасадах любой ценой.

Так адбылося, на вялікі жаль, у БСДП. На чале з Аляксандрам Казулінам партыя правляла монопольную прэзідэнцкую выбарчую кампанію, чым заваявала аўта-

рытэт і вядомасць у грамадстве. Аляксандар Казулін зрабіўся сцягам агульнадэмакратычнага руху да перамен.

Аднак у самой партыі частка кірауніцтва на чале з Анатолем Ляўковічам толькі імітавала барацьбу за вызвалення свайго лідэра. Праз інтрыгі, ілжу, падтасоўкі, пракэдурныя маніпуляцыі з регістрацыяй з БСДП былі вытеснены і выключаны самыя актыўныя арганізацыі і сябры партыі, якія мелі іншы пункт погляду, чым Ляўковіч і яго бліжэйшая атачэнне.

Усё гэта выклікала ўнутры партыі глыбоке абурэнне, расчараванне і адхіход ад актыўнай дэйніціціяў часткі яе сябру. Пазітыўная дэйніціція партыі сышла амаль да нуля. Сама партыя БСДП і прозвішча Ляўковіч успішыліся ў СМІ амаль што выключна ў сувязі з імем Казуліна. Ад партыі застаўся толькі брэнд

для аблугаўвання палітычных амбіцый вузкай групоўкі. Аднак, лічыць А. Кароль, новы этап станаўлення беларускай шматпартийнасці, у тым ліку БСДП, у новым фармаце, з новымі лідэрамі не за гарамі.

Алег Трусаў — старшыня Таварыства беларускай мовы, адзін з тых, хто спрычыніўся да заснавання ў Беларусі сацыл-дэмакратыі, лічыць, што далейшая палітычная кар'ера Казуліна залежыць толькі ад яго самога. «Казулін мусіць стаць на беларускі грунт: засвоіць мову, ідэі, адмовіцца ад трэцяга шляху, — называе складнікі поспеху палітыка старшыня ТБМ. — Перамагчы можна толькі на грунце беларускай ідэі. Прычым рабіць гэта траба хутка, цягам бліжэйшых падзеньняў. Мілінкевіч ужо падобную кампанію арганізуе. У гісторыі Аляксандра Казуліна, безумоўна, застанецца як вязень сумлення, як фігура, але і ці застанецца як дзеянісны палітык — толькі ад яго залежыць».

«Аляксандру Казуліну варта пазбавіцца іллюзій, што характэрныя людзям, якія толькі прыйшлі ў палітыку, — адзначае спадар Трусаў. — Яны прыходзяць з думкамі, што старая апазіцыя кепская, а вось цяпер усё зменіцца. Гэта хвароба была ў Мілінкевіча, і ў Марыніча. У выніку такіх апантаніў ідэаламі людзей акружанаўці авантурысты, якіх больш цікавіць фінансавае забеспячэнне. Пасля наваяўленых лідэраў, як гаворыцца, «кідаюць», што і адбылося з Казулінам». Алег Трусаў падкрэслівае, што зняцце Аляксандра Казуліна з пасады старшыні без яго прысутнасці — надзвычай амаральны ўчынак:

«Вядомасць партыі, міжнародная ўвага да яе найперш абумоўленыя лёсам экспандыдатаў ў прэзідэнты. Калі б Казулін у турме не сядзеў, то хіба Ляўковічу Буш цісніў бы руку на прыёме ў Белым доме? Увогуле, зорка Анатоля Ляўковіча як палітыка закацілася, нават не ўзышоўшы. Хутка на яго месца прыйдзе новыя людзі».

Што тычыцца цяперашняй сітуацыі ў беларускай сацыял-дэмакратыі, то Алег Трусаў не бачыць вялікай бяды ў існаванні некалькіх партый: «У нашай краіне ўсе падзеленыя — пісьменнікі, палітыкі, музыкі. Гэта палітыка цяперашніх улады. А спрыяюць гэтыму і спецслужбы, і амбіцыі маленьких царкоў. Калі з'явіцца перспектывы лідэр, ён зможа ўсіх аўяднаць вакол сябе. Думаю, наступны год — год вялікіх пераменаў».

Нагадаю, калі Аляксандар Казулін знаходзіўся ў калоніі, 3 жніўня ў Мінску адбыўся пазачарговы з'езд Беларускай сацыял-дэмакратычнай партыі (Грамада). На ім планавалася зацвердзіць патэнційных кандыдатаў ад партыі для ўдзелу ў парламенцкіх выбарах. Аднак нечакана выслікамі кірауніцтва з'езду быў нададзены поўнафарматыўныха характар. У прыватнасці было пераабрана кірауніцтва. Новым старшынём партыі стаў Анатоль Ляўковіч, які да той пары выконваў абавязкі старшыні. Аляксандра Казуліна зрабілі ганаровым старшынём партыі. Тады паплечнікі і апіненты Казуліна па палітычнаму цэху асуздзілі ўчынак Ляўковіча, які фактычна за спіною існага кірауніка партыі арганізаваў ратацію кірауніцтва.

ТЫДНЁВЫ АГЛЯД

УНОВЫ ГОД — БЕЗ КЛАПОТ

Сяргей САЛАҮЁУ

**У Новы год — без клапот.
Можна падумаць, што
менавіта гэты дэвіз выбралі
беларускія ўлады для таго,
каб падвесіць рысу пад старым
годам і пачаць новы са
стабільнасці.**

Умовы пастаўкі газу абмяркоўваліся ў ходзе беларуска-расійскіх перамоў на вышэйшым узроўні ў Москве 22 снежня, аднак вынікі перамоў не паведамляліся. Як расказала БелаPАН інфармаваная расійская крэйніца, у першым квартале 2009 года цана на газ можа скласці 160–170 долараў за тысячу кубаметраў. У найбліжэйшыя дні, паводле інфармацыі крэйніцы, у Москву накіруецца дэлегацыя на чале з першым віцэ-прем'ерам Беларусі Уладзімірам Сямашкам, якая павінна канчаткова ўзгадніць цану і дакументальна аформіць газавыя дамоўленасці паміж Москвой і Мінскам. Пакуль нікіх дамоў не падпісаны, аднак кірауніцтва Беларусі з аптымізмам глядзіць у будучыню.

Які прымяняецца да замежных таваруў, што ўвозяцца з Расіі ва ўмовах адсутнасці мытнага афармлення, будзе павялічаны да 2. Павысяцца таксама верхняя значэнні ставак адзінага падатку.

Прадпрымальнікі па-ранейшаму змогуць выбіраць розныя способы выплаты падаткаў: агульную сістэму падаткаабкладання, якой прытымліваецца пераважная колькасць юрдычных асоб, спрошчаную сістэму або сістэму выплаты адзінага падатку. Пры ўвозе запасных частак да аўтамабілю прадпрымальнікі будуть выкарыстоўваць агульную сістэму падаткаабкладання або спрошчаную, але не выплату адзінага падатку. Падрыхтаваны праект указа па ўдасканаліванні сістэмы падаткаабкладання прыватных юнітарных прадпрыемстваў, што «як істотна спрашчае яе, так і знякае самі стаўкі падатку».

Тэрміны дзеяння новай сістэмы не ўстаноўлены. Гэта дае прадпрымальнікам спадзяванне на тое, што такая сістэма захаваецца назаўсёды. Нават пры павелічэнні каэфіцыенту адзінага падатку, — прадпрымальнікі свайго ўсё ж, можна лічыць, дамагліся. Такім чынам, запланаваныя на сярэдзіну студзеня акцыі пратэсту прадпрымальнікай таксама скосоўваюцца.

Прынята рашэнне аб будаўніцтве беларускай АЭС на Астравецкай плоцоўцы, паведамі 19 снежня на пасяджэнні Нацыянальнага савета па працоўных і сацыяльных пытаннях першы намеснік прэм'ер-міністра Уладзімір Сямашка. Больш за тое: улады нават амаль вызначыліся, хто будзе будаваць і саму беларускую АЭС. Генеральны падрадчык будаўніцтва беларускай атамнай электрастанцыі будзе вызначаны шляхам прамых перамоў. Пра гэта на прэс-канферэнцыі ў Мінску 24 снежня паведаміў дырэктар дэпартамента па развіцці ядзернай энергетыкі Міністэрства энергетыкі Беларусі Мікалай Груш. Паводле яго слоў, у пачатку 2009 года пройдзіць перамовы з карпарацыяй «Росатам», на якіх будуць абмеркаваны ўсё ўмоўы будаўніцтва АЭС.

М. Грушага нагадаў, што ў 2008 годзе Беларусь накіравала найбуйнейшым міжнародным карпарацыям, якія спецыялізуюцца на будаўніцтве ядзерных блокаў, прапановы ўзяць удзел у тэндэры па будаўніцтве АЭС. Самы канкretны адказ, паводле яго слоў, даў расійскі бок. «Ен гатовы працаваць інвестарамі Беларусі патрэбныя праекты і гарантую фінансаванне гэтых работ», — сказаў спецыяліст.

І яшчэ адна добрая навіна. Тры музыканты легендарнага беларускага ансамбля «Песніры» Леанід Барткевіч, Анатоль Кашапараў і Алег Молчан прынялі рашэнне аўяднаць творчыя намаганні напярэдадні будучага 40-годдзя гурту. Артысты плануюць ствараць новыя праграмы, прыцягваць да ўдзелу ў іх сваіх сябров і калег, якія найбольш ярка зарэкамендавалі сябе за гады працы ў ансамблі і зрабілі свой творчы ўнёсак.

«Ансамбль «Песніры», — расказвае Барткевіч, — праславіў беларускую песню на ўесь свет. Хацеў бы нагадаць, што «Песніры» першымі з прадстаўнікоў пасляваеннай савецкай эстрады выступілі ў ЗША. Амерыканскія публікі аплодзіравала на стоячы. Некаторыя гэтак званыя «зоркі» жадаюць забыцца на сапраўдную гісторыю легендарнага ансамбля, але пры гэтым карыстаюцца яго творчай спадчынай. Мы аўядноўваемся не дзеля бізнесу, а для таго, каб перадаць нашу волыть і творчую спадчыну маладым талентам, якія ведаюць і помнят нашы песні, включаючы беларускі дзяржаўны ансамбль «Песніры».

Хто ведае, можа, у канцэрт на Новы год мы пачуем тых самых, легендарных?

ГРАМАДСТВА

► МЕДАЛЬ

УЗНАГАРОДА СВЯТОГА БРАТА АЛЬБЕРТА

16 снежня Мітрапаліт Мінска-Магілёўскі арцыбіскуп Тадэвуш Кандрусеўіч у Варшаве (Польшча) атрымаў ганаровы медаль імя св. брато Альберта — за пастырскую, дабрачынную і экуменічную дзеянасць. На заканчэнне цырымоніі Мітрапаліт Тадэвуш падзякаваў за прэстыжную узнагароду і дадаў, што прысвячае яе Касцёлу на Усходзе, дзе ён служыць.

Медаль імя св. Альберта прызначаецца ў галінах сакральнай архітэктуры, жывапісу, дэкаратыўнага рамянства, рэлігійнай музыкі, літаратуры, тэатральнай і кінатворчасці, дабрачыннасці, эканамічнай і гаспадарчай дзеянасці. Праз узнагароджванне Фонд імя св. брато Альберта мае на мэце распаўсюджванне хрысціянскіх і гуманістычных каўштотнасцяў. Падчас сустрэчы з журналістамі ў Курый 19 снежня Мітрапаліт Мінска-Магілёўскі арцыбіскуп Тадэвуш Кандрусеўіч распавёў журналисти «НЧ» Аляксею Хадыку пра гэтую важную падзею.

— 16 снежня 2008 у Варшаве адбылося ўручэнне узнагароды св. брато Альберта. Было прызначана 11 узнагародаў — 10 асабістых і адна для арганізаціі. Сярод лаўрэатаў вылучуцца прадстаўнікі Маскоўскага патрыярхату Валерый Аляксееў, свецкага чалавека — што таксама вельмі важна, — якога я добра ведаю. За што выбралі мяне? У лісце узнагароды было напісаны «за пастырскую і дабрачынную дзеянасць». З замежнікаў узнагароду атрымала таксама французская правінцыя езуітаў.

Узнагароды св. брато Альберта даюцца за экуменічную і дабрачынную дзеянасць, за развіццё хрысціянской культуры... Фундація была заснаваная ў Польшчы і існуе ўжо 33 гады, адпаведна, зарэгістравалася 33-е ўручэнне. Сярод адзначаных узнагародай раней

ёсць блаславёная маці Тэрэза з Калькуты, Мітрапаліт Мінскі і Слуцкі Філарэт, сённяшні месцаахойнік Маскоўскага патрыярхату мітрапаліт Кірыл. Калі апошняга ўганараўвалі медалём падчас майго служэння ў Маскве, гэта ўзнагароджанне сталася вялікай падзеяй у праваслаўным свеце Расіі. Шэраг кардыналаў каталіцкага касцёла таксама маюць гэтую ўзнагароду. Свой медаль я хачу прысвяціць не сябе, а Касцёлу, якому я служу, — Касцёлу на Усходзе. Ён усё юшчэ адраджаецца пасля трох пакаленняў пераследу, ён выказаў мужнасць, нават да праліцця крыві падчас рэпрэсій, і таму заслугоўвае ўзнагароды. Бо Касцёлу патрэбны і хрысціянскі свядчанін, і дабрачыннасць да людзей: касцёл адкрыты — і да каталікоў, і да праваслаўных, і да пратэстантаў, ён не дзеліць людзей на веруючых і няверуючых. Былі чалавеку баліць — яму баліць роўна, незалежна ад фармальных адрозненняў. У нашых абставінах, калі жывеш на Усходзе — ці то ў Беларусі, ці то ў Расіі, — экуменічны аспект вельмі важны. Думаю, што ўзнагарода св. брато Альберта, якую далі мне, пашырыць знаёмства Захаду з Беларуссю. Вельмі важна, што і прадстаўнік Маскоўскага патрыярхату быў узнагароджаны: у Варшаве ўсіх крунула, калі мы з ім прыўтлісі па-руску. Мы хочам жыць разам, і трэба чыніць дзеля гэтага ўсёмагчымы. Гэта мае вялікае значэнне і для Беларусі. Таму, калі я атрымліваю ўзнагароду — частка яе значэння пераходзіць на нашу краіну, якой я прысвячаю гэтыя гонар.

Была закранута праблема працы ў Беларусі святароў з Польшчы. Арцыбіскуп Тадэвуш адзначыў, што пакліканне да святарскага служэння — Божы дар. Немагчыма заахвоціць чалавека прысвяціць жыццё асабліваму служэнню Богу, і па прычыне нешматлікіх пакліканняў з Беларусі Касцёлу ў нашай краіне патрэбна дапамога з-за мяжы.

«З прычыны, што высылаюць каталіцкіх святароў (у гэтым

мітрапаліт Тадэвуш зварнуўся да прысутных з прывітальным словам, падчас якога падвёў вынікі дзеянасці Касцёла на Беларусі ў 2008 годзе і падзякаваў усім прысутным журналістам за асвячэнне гэтых падзеяў у СМИ. Арцыбіскуп распавёў пра сваё апошняе замежнае падарожжа і ўдзел у экуменічным каталіцким праваслаўным форуме ў Трэнта (Італія). Мітрапаліт падкрэсліў, што такое важнае і актуальнае пытанне, як аднаўленне асноўнай ячэйкі грамадства — сям'і, — можа стаць добрым глебай для супольнага служэння Цэркви. Тадэвуш Кандрусеўіч узгадаў, што, стоячы разам з іншымі іерархамі Каталіцкага Касцёла і Праваслаўнай Царквы пад крыжам у той зале, дзе ў XVI стагоддзі праходзіў Трыдэнцкі Сабор (1545–1563), ён думаў пра тое, што гэты ж Хрыстос больш за 400 гадоў таму пазіраў з крыжка і на айчоў Сабора.

Была закранута праблема працы ў Беларусі святароў з Польшчы. Арцыбіскуп Тадэвуш адзначыў, што пакліканне да святарскага служэння — Божы дар. Немагчыма заахвоціць чалавека прысвяціць жыццё асабліваму служэнню Богу, і па прычыне нешматлікіх пакліканняў з Беларусі Касцёлу ў нашай краіне патрэбна дапамога з-за мяжы.

«З прычыны, што высылаюць каталіцкіх святароў (у гэтым

Аляксей Хадыка

19 снежня ў Мітрапалітальнай курый ў Мінску адбылася калядная сустрэча Мітрапаліта Мінска-Магілёўскага арцыбіскупа Тадэвуша Кандрусеўіча з прадстаўнікамі сродкаў масавай інфармацыі.

годзе не працягнутыя візы трох служыцеляў царквы ў Гродзенскай епархіі), найперш церпяць вернікі, — заявіў Тадэвуш Кандрусеўіч. — У Беларусі нестае католіцкіх святароў. У дадзены момант іх 440. А ў краіне 1,5 мільёна католікаў. Ідэальны лічбай было бы 1 святар на 1 тысячу прыхаджан. Але мы не кажам нават і пра тысячу служыцеляў католіцкай царквы, марым дасягнуць хаця бы лічбы 700».

Не так даўно арцыбіскуп зварнуўся з афіцыйнай просьбай пра дапамогу ў гэтай праблеме да Канферэнцыі Каталіцкіх Біскупаў у Славакіі — «ніхто не ставіць задачу, каб святары прыезджалі ў Беларусь менавіта з Польшчы». З другога боку, «прырода не трывае пустаты: калі не будзе нас, прыйдзе нехта іншы». Мітрапаліт, са шкадаваннем адзначыў хуткае распаўсюджданне ў краіне дэструктыўных сектаў.

Перад традыцыйным ламанем аплаткі быў зачытаны ўрэвак са Святога Пісання, у якім распавядаецца пра Нараджэнне Ісуса Христа. Мітрапаліт нагадаў пра сапраўдны санс Адвэнту — радаснага чакання Нараджэння Ісуса Христа, — які заключаецца перадусім у духоўнай, а не толькі матэрыяльнай падрыхтоўцы. «У інтэрнэце па пошуку я дзеля цікавасці задаў слова «Адвэнт» і атрымаў наступнае тлумачэнне: «Адвэнт — гэта гукі званочкі апарату», — пажартаваў арцыбіскуп.

Затым удзельнікі калядной сустрэчы падзяліліся аплаткаю і скіравалі адно аднаму пажаданні з нагоды надыходзячых святаў.

► З НАГОДЫ

БОГ ПРЫЙШОУ ДА НАС У ВОБРАЗЕ ЧАЛАВЕКА

З ПАСТЫРСКАГА ПАСЛАННЯ НА НАРАДЖЭННЕ ПАНА

Не бойцеся, я абавяшчаю вам вялікую радасць: нарадзіўся вам сёння ў горадзе Давіда Збаўца, якім ёсць Хрыстус Пан (пар. Лк. 2, 10–11).

Глыбокаважаныя браты ў святарстве, шаноўныя законнікі і законніцы, умілаваныя браты і сёстры! Гэтымі словамі, з якімі Анёл звярнуўся да пастушкоў, ад усяго сэрца вітаю вас ў чарыстасць Божага Нараджэння. Словы гэтага адлюстроўваюць асноўны сэнс сённяшняга свята, бо абязаны Богам Айцом юшчэ нашым прафасцікам Адаму і Еве,

прадказаны прарокамі, доўгачаканы Збаўца нарашце прыйшоў у гэты свет — прыйшоў у образе звычайнага чалавека...

...Доўгія тысячаадццоўсячныя чалавечства чакала Божага госця, які змог бы адказаць на пытанні, што яго хвалявалі. Сённяшняя ноч Божага Нараджэння сведчыць пра тое, што ўжо больш не трэба чакаць. Да нас прыйшоў не проста нейкі прышлелец, не іншапланетнік, але хтосьці значна большы — прыйшоў сам Бог; прыйшоў, каб дапамагчы загубленаму ў гэтым свеце чалавеку знайсці Яго і зразумець самога сябе. Ён, які існуе спрадвеку, прыйшоў

у гэты свет у канкрэтную пару, калі, як гаворыць святы Апостол Павел, нарадыла паўната часу (пар. Гал. 4, 4). Ён, Якога не можа агарнуць увесі Космас, нарадзіўся ў канкрэтным месцы — у невялічкім мястэчку Віфлееме.

Ён, бясконца вялікі, стаўся маленькім бездаможным немаўляткам, каб нас зрабіць вялікімі. Ён сышоў з неба на нашу зямлю, каб нас узнесці на нябёсы. Ён стаўся падобным да людзей (пар. Флп. 2, 7), каб мы, абагаўляючыся Божаю ласкаю, прыпадобніліся да Яго. Ён уцелавіўся, прыняў образ нашага падданага цярпенню цела, каб узяць на Сябе нашы цяжкасці

(пар. Мц. 8, 17; Гал. 6, 2) і такім чынам палегчыць іх...

...Жадаю вам радасці ў нованараджаным Месіі! Няхай ён сваёю ласкаю заўсёды нараджаеца ў нашых сэрцах. Не трэба баяцца, бо сёння нарадзіўся нам Збаўца (пар. Лк. 2, 11), які ёсць Бог з намі (пар. Мц. 1, 23) — наша радасць, надзея і збаўленне!

Давяраючы ўсіх вас апецы Багародзіцы Марыі, якая дала свету Збаўцу Езуса Хрыста, ад усяго сэрца благаслаўляю ў імя Айца, і Сына і Духа Святога. Амэн.

Мітрапаліт Мінска-Магілёўскі арцыбіскуп Тадэвуш Кандрусеўіч
Мінск, 8 снежня 2008 года

▶ ПАДСУМАВАННЕ

МЕТАМАРФОЗЫ 2008, НАДЗЕІ 2009...

Вольга ХВОІН

Наколькі праўду гавораць астролагі, калі апісваюць высакосны год як цяжкі і спрэчны, невядома. Але ўсё ж хочацца, каб 2008 год нарэшце сышоў у гісторыю! саступіў месца новаму 2009-му, свежым спадзевам і — няхай сабе! — нават расчараўанням, але новым, без паху зляжаласці і старынзы.

Сёлета Беларусь не зведала такіх бурных падзеяў, як у 2006-м, але пэўныя метамарфозы адзначыць варта. Змена арыенціраў у знешній палітыцы, магчымы, стане першым, хаяці не вельмі ўмелым крокам на шляху да свободнай будучыні краіны. Курс на вонкавую лібералізацыю і Захад, гатоўнасць апошніга да кантаクトаў і супрацьпадающца ці не галоўнымі вынікамі года. Новыя тэндэнцыі выявіліся і ў атакэнні кіраўніка дзяржавы Аляксандра Лукашэнкі: спачатку на гарызонце намалываўся лорд Бэл — адмысловец у галіне піяру з Туманнага Альбіёну, пасля аднекуль з'явіўся маленькі сын Коля. І Лукашэнка паўстаў перад сваімі выбарцамі клапатлівым бацькам і запраўскім рэфарматарам, якому невядомыя злыя сілы дагэтуль перашкаджалі весці дыялогі з Еўропай. Адным словам, было што людзям абмяркоўваць. У выніку ўзгаданых пераўтварэнняў беларускія турмы пакінулі палітвазні: на волю выйшаў былы кандыдат на пасаду прэзідэнта Аляксандр Каузулін, моладзеў актыўіст Артур Фінкевіч, прадпрымальнік Сяргей Парсюковіч і моладзеў актыўіст Андрэй Кім (апошняў два, між іншым, сёлета ж у турму і патрапіў). Дзіўныя справы твае, Божа!

Была ў нас сёлета і выбарчая кампанія ў парламент, хаяці калі зладзіцца апытаць мінакоў на гэтую тэму, то наўрад ці хто адкажа, каго і куды выбіrali. Зрэшты, ужо на другі дзесятак гадоў пераваліла, як выбарчы працэс стаўся няважкім і незаўажкім. Затое ў нас паболела футбольных заўзятараў: усю восень мы шчыра радаваліся поспехам і перажывалі за няўдачы на єўропейскай арэне барысаўскага футбольнага клуба «БАТЭ». Пакуль хварэлі за БАТЭ, не заўажылі, які да краіны дакаціўся крызіс. Прыйшла бяда, адкрыў вароты... сваіх грошовых сковішчаў, Расія... Накопленыя

за гады ў сковішчах Нацбанку грошикі хутка пачалі знікаць. Узялі пазыку ў Расіі, і яшчэ хочам. А можа ў наступным годзе Міжнародны валютны фонд падзеліцца з намі сваімі багаццямі — не за так з Захадам размовы размаўляем.

Але што мы ўсё пра высокое ды далёкае, дзе той лорд Бэл і МВФ з крэдытамі? Вось, дзеці праз дарогу ў школу ходзяць, а Мінадукацыі на іх чарговыя рэформы выпрабоўвае. Падручнікаў, гавораць, усім

► ПРАБЛЕМА

ЭНЕРГЕТЬКА ГРОДЗЕНШЧИНЫ

Язэп ПАЛУБЯТКА

18 снежня першы віцэ-прем'ер ураду Уладзімір Сямяшка ў выступе на пасяджэнні Нацсавета па працоўных і сацыяльных пытаннях паведаміў, што пляцоўка пад будучаем будаўніцтва АЭС выбрана. Ёй стала Астравецкая. І ўжо 21 студзеня 2009 года было аўгурлена аб пачатку будаўніцтва першых чатырох 9-павярховых дамоў для будаўнікоў, якія роўна праз год пачнуць працу над прымысловай пляцоўкай.

Астравецкая АЭС

Паколькі АЭС запатрабуе вялікую колькасць вады, то пляцоўка абрана непадалёку ад ракі Вілія вёскі Газы. Месца роўнае. Да вайны тут быў вайсковы аэрадром.

Спецыялісты і мясцовыя актыўныя з грамадскага камітэта «Астравецкая атамная» — гэта злачынства лічаць, што калі пачнучы забіраць з ракі ваду, ніжэй пачыненні яна ператворыцца ў звычайную канаву. Занепакоеныя яны яшчэ і тым, што самая экалагічна чистая Нарачанская запаведная зона перастане быць такай. Таму і пачалі збор подпісаў пад зваротам не дапусціць пабудовы АЭС у гэтым рэгіёне. Неўзабаве зварот будзе накіраваны прэзідэнту і ў вышэйшыя дзяржаўныя інстанцыі. Аднак кіраўніцтвам краіны выбар зроблены, і значная частка насельніцтва раёна, якую больш турбую не экалогія ды будуче нашчадкаў, а хлеб надзённы, падтрымлівае гэтую ідэю. Падтрымлівае, таму што на перыяд

пабудовы АЭС тут будзе створана пяць тысяч працоўных месцаў. Але ці дастануцца яны мясцовым жыхарам? Ёсць інфармацыя, што існуе неафіцыйнае расэнне ўладаў мясцовых жыхароў на пабудовы АЭС не прымаць, бо калгасы пазбавяцца рабочай сілы.

Мясцовыя ўлады працягваюць чыніць перашкоды працоўнікам пабудовы станцыі. 18 снежня Астравецкі суд павінен быў разглядаць скаргу актыўіста АГП Івана Крука да райвыканкаму, што вынес расэнне пра забарону пікетаў супраць пабудовы АЭС. Суд перанесены. Тым не менш актыўісты маюць намер працягваць супраціў.

Пропагандысцкая кампанія ў падтрымку пабудовы АЭС у Астравецкім раёне зацьміла проблемы, звязаныя з узвядзеннем іншых аўектаў энергетыкі ў гэтым рэгіёне, такіх, як ГЭС на Нёмане ля Гродна, цеплаэлектрастанцыя на вугалі ў Зэльве і ветраная — ля Навагрудка.

ГЭС на Нёмане

Рашэнне аб будаўніцтве ГЭС ля Гродна было прынята яшчэ ў 2003 годзе на ўзроўні Савета міністраў. Фактычна ніхто не аспрэчвае неабходнасць пабудовы падобнай станцыі, але на працягу пяці гадоў ні разу не адбылося публічнага абмеркавання праблемы. «Гроднаэнэрга» не пагадзілася на правядзенне «круглага стала» з запрашэннем спецыялістаў і прэзы. У гэтым спрабе гродзенскі навуковец прафесар Алесь Астроўскі называе галоўнай праблемай адсутнасць галоснасці. Уладзімір Шатэрнік, кіраўнік «Гроднаэнэрга», кажа: «Увод ГЭС дазволіць атрымліваць танную экалагічна чистую энергию, забяспечыць ёй усё насельніцтва Гродна, а па берагах вадасховішча, даўжыня якога 50

кілометраў, будзе размешчаны месцы адпачынку, спартыўныя базы, дачныя пасёлкі, у самым вадасховішчы развядзенца шмат рыбы».

Аднак наконт такіх меркаванняў існуюць іншыя думкі. Эколаг Ніна Палуцкая лічыць, што станцыя кампенсуе толькі 5–7 працэнтаў энергіі, што неабходна вобласці, але пры гэтым будзе затоплена значная колькасць пойменных земляў, вёскі, а ніжэй плаціны Нёман абліяле.

Занепакоенія таксама камунальнікі, бо па дні ракі ідзе шмат каналізацыйных камунікацый. У выпадку змяншэння ўзроўню вады іх неабходна паглыбляць, гэтак жа, як і апоры мастоў.

Праблемамі, што паўстануць пасля пабудовы станцыі, занепакоені і вучоны Ленінградска-га дзяржаўнага гідралагічнага інстытута Віктар Католікаў, які некалькі гадоў таму даследаваў раку і лічыць, што «ГЭС перахопіць донныя наносы, і гэта ў большай ступені адаб’еца ў Літве, дзе хуткасць плыні запавольваецца».

Акрамя таго, як паказвае практика, вадасховішчы маюць такія недахопы, як заглейванне,

накапленне шкодных адходаў, змену разнастайнасці рыбаў і планктону не ў лепшыя бокі.

Дзэвуседнія краіны Беларусь і Літва маюць дыяметральна супрацьлеглія падыходы да пытання будаўніцтва ГЭС на Нёмане. У Беларусі ідзе будаўніцтва, а ўрад Літвы прыняў пастанову, якая забараняе ўзводзіць плаціны на рацэ.

Да працоўнікаў пабудовы гродзенскай ГЭС нядаўна далучыліся прадстаўнікі тутэйшага моладзевага руху «Разам».

КЭС у Зэльве

Станцыя ў Зэльве мае назыву КЭС — кандэнсацыйная электрастанцыя на вугалі. Магутнасць яе будзе складаць 660 Мват. Будаўніцтва пакуль не распачалася, але пляцоўка абрана непадалёку ад горада і вадасховішча — зоны адпачынку гараджан.

Выбар месца пабудовы звязаны з транспартнымі шляхамі паставяўкі вугалю. Пакуль яшчэ не вырашана пытанне краіны-паставяўшчыка. Вывучаюцца трохварыяты: Польшча, Украіна і Краснаярскі край (Расія). Вугаль у Польшчы больш якасны, але

дарагі. Расійскі таннейшы, ды яго трэба весці праз усю федэрацию. Кіраўніцтва «Гроднаэнэрга» сцвярджае, што ўплыў на экалагічную прастору зведзены да мінімуму, тут збіраюцца ўстанавіць вельмі дарагі фільтры. Першы энергаблок плануецца ўвесці ў эксплуатацыю ў 2014 годзе.

Ветракі ля Навагрудка

Першы ў Беларусі вятрак будзе паставлены на ўзвышшы ў населеным пункце Грэбнікі пад Навагрудкам. Ужо ёсць архітэктурны проект. Падобную станцыю мяркуе ўвесці ў наступным годзе.

Але адзін з вядучых спецыялістаў «Гроднаэнэрга» лічыць: «Вятрак на Наваградчыне — дзяржаўныя грошы на вецер. Паколькі Беларусь не мае сваёй вытворчасці па выпуску падобных установак, як і спецыялістаў па іх устаноўцы, наладцы, абслуговыванню, тогэта ўсё будзе замежнае. Вятрак будзе магутнасцю ў 1,5 Мват. Кошт яго — 6 мільярдаў беларускіх рублёў. Апарат збіраюцца набываць у Германіі. Дадайце сюды транспартныя і накладныя выдаткі, плюс камандзіровачныя спецыялістамі аплату іх навучання за мяжой. Нават наш эканаміст канчатковай лічбы гэтага праекту не ведае. Некаторыя спецы з АН РБ знайшли высотныя кропкі на Беларусі (смешна!), дзе вецер 5–7 метраў у секунду. Нават калі беларуская гара ў 300 метраў, то мачта ветрака не болей 80-ці. Для нашай тэрыторыі, дзе вятры ад Атлантыкі губляюць свой шал, тая вышыня не паказчык. Ці зможа ў марознае надвор'е або спякоту, або восеньскі туман дзымуць падобны вецер на такай вышыні ды яшчэ круціць лопасць у 40 метраў? Чыстай вады праект, хоць я і за развіццё ўласнай энергетыкі».

► АЗДАРАЎЛЕННЕ

Генадзь Грушавы: УКАЗ ПРЕЗІДЕНТА № 688 НЕ ВЫРАШАЕ ПРАБЛЕМУ

Аляксандр Лукашэнка 19 снежня падпісаў Указ № 688 «Аб прыпыненні дзеяння Указа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 13 кастрычніка 2008 года № 555». Як паведамляе БелТА, гэты дакумент на час калядных і навагодніх вакацый (з 20 снежня 2008 года да 20 студзеня 2009 года) прыпыняе амбажаванні па выездзе беларускіх дзяцей на аздараўленне ў замежныя дзяржавы, з якімі да цяперашняга часу не заключаны міжнародныя пагадненні. Гэтыя амбажаванні былі ўведзены згаданым вышэй Указам № 555.

Старшыня Беларускага дабрачыннага фонду «Дзецыям Чарнобыля» прафесар Генадзь Грушавы

скептычна ставіцца да гэтага расэння кіраўніка беларускай дзяржавы, пра што і распавёў у размове з карэспандэнтам «НЧ» Генадзем Кеснерам.

— Еўрапейская дыпламатыя, еўрапейскія кіраўнікі звязнуплісі да Аляксандра Лукашэнка з працаваніем, калі не скажаць з патрабаваннем, накласці мараторый на дзеянне 555-га указа. Гэта было даволі жорсткае патрабаванне, і звя-

зане яно было з тым, што Еўропа прапанавала: пакуль вядуцца перамовы па заключенню прымальнага дагавора абодвух бакоў — Беларусь і Еўропы — варыянта дамовы па аздараўленню дзяцей, да таго часу дзяці павінны атрымаць магчымасць свабодна працягваць ездзіць па запрашэннях на аздараўленне за мяжку. Вось якая была пазыцыя Еўропы — вельмі рацыянальная, разумная і гуманітарная, арыентаваная ў першую чаргу на інтэрэсы беларускіх дзяцей.

Чым адказвае беларускі прэзідэнт? Ён па сутнасці поўнасцю ігнаруе гэту прапанову, а зношне, фармальна ён робіць выгляд, што быццам бы пагадзіўся з ёй.

Еўропа прапанавала мараторый да моманту падпісання такога пагаднення, і тэрмін не агаворваўся: гэта можа быць месяц, могуць быць два тыдні, можа быць паўгода — гаворка ішла пра тое, што да таго часу, пакуль не будзе выпрацаваны прымальны варыянт, дзяці пра-

цягаюць свабодна ездзіць на аздараўленне.

А кіраўнік дзяржаўы да 20 студзеня (а паглядзіце на календар, Лукашэнка фактычна толькі 19 снежня падпісаў указ) дае дазвол на пaeздкі дзяцей. Папершае, для таго, каб аформіць дзіцячу групу для пaeздкі за мяжку, толькі ў Мінску патрабуеца сама мала два тыдні. Таму што трэба спачатку атрымаць дазвол у Дэпартаменце па гуманітарнай дапамозе, трэба атрымаць візу ў Міністэрстве адукациі і затым трэба атрымаць візу ў амбасадзе той краіны, куды выязджайце дзяці. На гэта звычайна патрабуеца два тыдні, часам нават больш. Значыць, той тэрмін, які выдзелены зараней як мараторый, калі дазваляюцца пaeздкі дзяцей, дастатковы, каб паслаць дзяціца на адпачынак за мяжку ў лепшым выпадку на 10–12 дзён, і зрабіць гэта можна будзе дзе-небудзь 5–10 студзеня.

Улічваючы, што зараз па ўсёй Еўропе калядныя і навагоднія свя-

ты, што большасць амбасад будзе працаўваць у гэты час дастаткова амбажаваны час, можна казаць аб непрыхаваным фарысействе. І мне падаецца, што гэта класічны спосаб паводзінаў нашага прэзідэнта, калі ён, не маючы магчымасці адрынуць даволі разумныя і кампрамісныя расэнні Еўропы, прапануе варыянт, які нічога па сутнасці не вырашае, а фактычна толькі стварае ілюзію яго гатоўнасці ісці на перамовы.

Такім чынам, па-першае, мараторый павінен не мець тэрміну дзеяння альбо мусіць быць не меншы за паўгода, каб можна было рэальна правесці ўсю працу па заключэнню дамоваў, і па-другое, гэтыя паўгоды можна было бы нармальна накіруваць дзяцей на аздараўленне за мяжку. Нічога такога не адбылося, таму я лічу, што гэта чыста касметычны ход, і вельмі спадзяюся, што еўрапейскія кіраўнікі адэкватна адреагуюць на расэнне беларускага прэзідэнта.

29 СНЕЖНЯ, ПАНЯДЗЕЛАК

05.30 Дакументальна-пазнавальны серыял «Таямніцы свет жывёл» (Францыя).
06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55 Навіны.
06.05, 07.05, 08.10 «Добрай раніцы, Беларусь!».

06.45, 07.45 Зона X.
07.30, 08.25, 11.50 Дзелавое жыццё.

08.20 Гатум разам.

08.30 У свеце матараў.

09.05, 14.55 «Беларусь. Гісторыя Перамогі».

09.10 Nota Bene.

09.35 Здароўе.

10.05 Жаночае ток-шоў «Жыццё як жыццё». «Познанне каханне».

11.00 Серыял «Родныя людзі» (Украіна).

12.10 Дак. фільм. Невядомая версія» (Расія).

13.05 Камедыя «Беражыся аўтамабілем».

15.15, 19.20 Навіны рэгіёна.

15.30 Культурныя людзі.

16.00 Гульнявое шоў «Інтутыя».

16.50 Меладрама «Гарачы лёд» (Расія).

17.45 Серыял «Родныя людзі» (Украіна).

18.50, 01.00 Зона X. Крымінальная хроніка.

19.35 Арэна. Праграма аб спорце.

19.55 Ток-шоў «Ход у адказ».

21.00 Панарама.

21.50 Навагодні тыдзень на Першым. Сольны канцэрт групы «Новы іерусалім».

23.05 Крымінальная камедыя «Два крутых хлопцы» (Іспанія).

01.05 Дзень спорту.

01.15 «Будні чэмпіёнай».

01.45 Усе стыхі.

06.00, 06.30, 07.00, 07.30, 08.00, 08.30, 09.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.30, 23.00, 01.20 Навіны навіны.

06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

09.05 Контуры.

10.10 «Шчакунок: прынц арэхаў».

11.05, 13.05, 16.10, 18.15, 21.00, 23.15, 01.35 Навіны спорту.

- 11.10** «Кантрольны закуп».
- 11.50** «Малахай+».
- 13.10** «Зразумець. Прабачыць».
- 13.45** «Модны прысуд».
- 15.00** «Зорная радна».
- 16.15** Прэм'ера АНТ: Рэаліці-шоў «Пасаг для нявесты». Фінал.
- 17.45** «Жарт за жартам».
- 18.20** Камедыны серыял «Хто ў хаче гаспадар?», 2005 год.
- 19.00** Чакай мянэ.
- 20.00** Час.
- 21.05** «Песня года Беларусі-2008».Ч. 1.
- 23.20** Фільм «Снегні анёл». Расія, 2007.

- 06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30** «24 гадзіны».
- 06.10** «Раніца. Студыя добра гастро».
- 07.40** «Раніца. Студыя добра гастро».
- 08.30** «Тыдзень».
- 09.30** «Вялікі сняданак».
- 10.05** «Дарагая перадача».
- 10.40** «Наша справа».
- 10.50** Фільм «Казкі старога чарапініка». СССР.
- 13.10** «Далёкая свяякі».
- 13.50** «Мая хата».
- 14.20** «Горад дзяцінства».
- 14.35** «Крутая рабяты». Народнае шоў.
- 16.00** «Культурнае жыццё».
- 16.50** «Спартовы тыдзень».
- 17.20** «Міншчына».
- 17.30** Фільм «Імяніны». Расія, 2004 г.
- 20.00** «Сталічныя падрабязнасці».
- 20.10** «Добры вечар, маляня».
- 20.30** Прэм'ера! «Снегурка для дарослага сына». Расія, 2007 г.
- 22.55** «Салдаты. Новы год, тваю дывізію».
- 00.30** «Закон і крымінал».
- 00.35** «Сталічны футбол».
- 01.05** «Ледаколы». Канцэрт групы «J-MOPS».

- 06.55** Ранішня падзарадка.
- 07.55** Смачна з Барысам Бурдой.
- 08.25** Тэлебарометр.

- 12.00** «Малахай+».
- 13.05** Навіны спорту.
- 13.10** «Зразумець. Прабачыць».
- 13.45** «Модны прысуд».
- 15.00** «Іронія лёсу Барбары Брыльскай».
- 16.10** Навіны спорту.
- 16.15** Камедыя «Гусарская балада».
- 18.15** Навіны спорту.
- 18.20** Камедыны серыял «Хто ў хаче гаспадар?», 2005 год.
- 18.55** Прэм'ера. «Рудая». Шматсер. фільм.
- 20.00** Час.
- 21.00** Навіны спорту.
- 21.05** «Песня года Беларусі-2008».Частка 2.
- 23.20** Навіны спорту.
- 23.25** «Зваротны адлік». «Маніфест Жылуновича».
- 00.00** Камедыя Эльдара Разанава «Гараж».
- 02.00** Навіны спорту.

- 06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30** «24 гадзіны».

- 06.10** «Міншчына».
- 06.20** «Закон і крымінал».
- 06.25** «Раніца. Студыя добра гастро».
- 08.25** Фільм «Снегурка для дарослага сына». Расія, 2007 г.

- 09.55** «Прыватныя гісторыі»: «Жахі і радасці Новага года».
- 10.40** «Новыя падарожжы дылэтанта».
- 11.10** Фільм-казка «Пітэр Пэн», 1987 г.
- 13.50** «Дарагая перадача».
- 14.00** Фільм «Дон Сезар дэ Базан». СССР.
- 16.50** «Сталічны футбол».
- 17.20** «Міншчына».
- 17.30** «Далёкая свяякі».
- 17.50** Фільм «Мая мама Снегурка». Расія.
- 20.00** «Сталічныя падрабязнасці».
- 20.10** «Аўтапанарама».
- 20.30** Камедыя «Скарб». Расія, 2007 г.
- 22.00** «Рэпарцёр СТБ».

- 23.00** Адкрытыя чэмпіянат Рэспублікі Беларусь па веласіпедным спорце на трэку 2008.
- 23.30** «Салдаты. Добры дзень, рота, Новы год!».

- 01.05** «Закон і крымінал».
- 01.10** СТБ прадстаўляе: «Кіназдымкі». Канцэрт групы «Безбліета».

- 08.45** Усё аб бяспечы.
- 09.10** У гэты дзень.
- 09.15** Гадзіна суду з Паўлам Астахавым.
- 10.00** Фільм «Сахара» (ЗША-Іспанія).
- 12.15** Слова пісменніка.
- 12.45** Серыял «Адплата за грахі» (Расія).
- 13.35** Бухта капітану.
- 14.15** Кіначасопіс «Жадаю ўсё ведаць».
- 15.05** Пазакласная гадзіна.
- 15.20** Гіпноз.
- 16.10** Гадзіна суду з Паўлам Астахавым.
- 17.00** Смачна з Барысам Бурдой.
- 17.30** Серыял «Вяртанне Мухтара».
- 18.25** «Агляд. Надзвычайнэ здарэнне».
- 19.45** Дэтэктывы серыял «Глушэц».
- 21.55** «І зноў добры дзень!».
- 23.35** «Ты смешны!». Усерасійскі конкурс народных гумарыстаў.
- 00.25** Містычны серыял «Медуум».
- 01.10** «Школа зласлойя».

- 09.30** Вось дык так!!!
- 10.00** Лыжныя гонкі. Кубак свету ў Германіі. Мужчыны. 15 км вольным стылем.
- 11.00** Скачки на лыжах з трампліна. Кубак свету. Кваліфікацыя. НС 213 (Германія).
- 12.30** Лыжнае двайборства. Кубак свету ў Германіі. 15 км па сістэме Гундэрсена.
- 13.15** Лыжныя гонкі. Кубак свету ў Германіі. Мужчыны. 15 км вольным стылем.
- 14.15** Скачки на лыжах з трампліна. Кубак свету ў Германіі. Кваліфікацыя. НС 213.
- 15.45** Лыжныя гонкі. Кубак свету ў Чэхіі (Прага). Мужчыны і жанчыны. Спрынт вольным стылем. Прамая трансляцыя.
- 17.15** Футбол. Класіка Кубка УЕФА. «Ліверпуль» (Англія) - «Алавес» (Іспанія). Сезон 2000-2001 гг.
- 18.15** Футбол. Класіка Кубка УЕФА. «Фейноорд» (Нідерланды) - «Дортмунд» (Германія). Сезон 2001-2002 гг.
- 19.15** Горныя лыжы. Кубак свету ў Аўстрый. Жанчыны. Слалам. 1-я спроба.
- 19.30** Горныя лыжы. Кубак свету ў Аўстрый. Жанчыны. Слалам. 2-я спроба. Прамая трансляцыя.
- 20.30** Скачки на лыжах з трампліна. Кубак

- 00.00** Навіны - Беларусь.
- 00.10** «Весткі+».
- 06.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 23.00** Сення.
- 06.05** Канал «Сення раніцай».
- 09.00** «І зноў добры дзень!».
- 10.20** «Чысьцасардечнае прызнанне».
- 10.50** «Quattrorso».
- 11.20** Фантастычны фільм «Пляцёра дзяцей і чараўніцтва».
- 13.30** Вострасюжэтны фільм «Шпіёнскія гулькі: ўцёкі».
- 15.10** «Вар'яцкі дзень. Агляд».
- 15.30** «Агляд. Надзвычайнэ здарэнне».
- 16.30** Серыял «Вяртанне Мухтара».
- 18.25** «Агляд. Надзвычайнэ здарэнне».
- 19.45** Дэтэктывы серыял «Глушэц».
- 21.55** «Следства вялі...».
- 23.35** «Ты смешны!». Усерасійскі конкурс народных гумарыстаў.
- 00.25** Містычны серыял «Медуум».
- 01.10** Моладзевая камедыя «Ажаняся на першай сустэрчнай».

- 07.00** Добрай раніцы, Расія!
- 09.10** Тэлесерыял «Райскія яблычкі».
- 11.00, 14.00, 17.00, 19.00** Весткі.
- 11.25** Пакой смеху.
- 12.30** Дэтэктывы «Тэртыорыя», 2-я серыя.
- 13.50** Навіны - Беларусь.
- 14.20** «Жыццё насуперак. М. Таніч». Дакументальны фільм.
- 15.15** «Кулагін і партнёры».
- 15.50** Суд ідзе.
- 16.50** Мультфільм.
- 17.25** «Прафесія: смяяч». У. Пенкін.
- 17.55** «Жанчына без мінулага». Тэлесерыял.
- 18.50** Навіны - Беларусь.
- 19.35** Тэлесерыял «Райскія яблычкі».
- 22.35** Прэм'ера. «Як запальвалі «Агенчыкі». Сакрэты навагодняга эфіру».
- 23.30** «Кулагін і партнёры».

- 06.05** Канал «Сення раніцай».
- 08.45** «Надзвычайнэ здарэнне. Расследаванне».
- 09.05** «Сення. Выніковая праграма».

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

8

31 СНЕЖНЯ, СЕРАДА

05.05 Дэтэктывны серыял «Таямніцы следства-3» (Расія).
06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 15.00, 18.00 Навіны.

06.02, 07.05 Прэс-агляд.

06.05 Дзень спорту.

06.15, 07.10, 08.10 «Добраі раніцы, Беларусь».

06.45, 07.45 Зона X.

07.30, 11.50 Дзелавое жыццё.

08.20 Гатум разам.

08.35 Сфера інтэрсаціі.

09.05, 12.10 «Беларусь. Гісторыя Перамогі».

09.15 Дэтэктывная меладрама «Монтэкрыста» (Расія).

10.05 Меладрама «Гарачы лёд» (Расія).

11.00 Меладраматычны серыял «Родныя людзі» (Украіна).

12.20 Сямейная меладрама «Альпійская казка» (Вялікабрытанія).

14.20, 15.25 «Першы віншуе Беларусь» Канцэртная праграма.

15.15 Навіны рэгіёна.

16.00 Лірчычная камедыя «У двух кіламетрах ад Новага году» (Расія - Украіна). 1-я і 2-я серыя.

18.15 «Дзе жыве Дзед Мароз?» Відэафільм АТН.

18.40 Прэм'ера. Навагодня камедыя «Накануваны-пераапрануты» (Расія).

20.30 «Спортлато 5 з 36». Забаўляльнае шоў.

21.00 Панарама.

21.35 Вялікія святочныя навагодні канцэрты «Лепшыя песні».

23.35 «З Новым годам, Беларусь!» Канцэртная праграма.

23.50 Навагодняе віншаванне Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А.Р.Лукашэнкі.

00.00 «З Новым годам, Беларусь!» Навагодняя нача на Першым.

06.00, 06.30, 07.00, 07.30, 08.00, 08.30, 09.00 Навіны.

06.05 АТН прадстаўляе: «Наша раніца».

09.05 «Рудая». Шматсерыйны фільм. 15-я серыя.

10.00 Л.Ахеджакава. «Маленькая жанчына ў вялікім кіно».

11.00 Навіны.

06.00 «24 гадзіны».

06.10 «Міншчына».

06.20 «Закон і крымінал».

06.25 «Раніца. Студыя добра гастро».

07.30 «24 гадзіны».

07.40 «Раніца. Студыя добра гастро».

08.30 «Аўтапанарама».

08.50 Фільм-казка «Прынцэса з млына».

10.30 «24 гадзіны».

10.40 Фантастычны фільм «Чарадзе».

СССР, 1982 г.

13.30 «24 гадзіны».

13.50 «Эрпарцёр СТБ».

14.20 «Нічога сабе!» Канцэрт М.Задорнова.

16.30 «24 гадзіны».

16.50 «Лія параднага пад'ездзу».

17.20 «Міншчына».

17.30 Фільм «Лузер». Расія, 2007 г.

19.30 «24 гадзіны».

20.00 «Сталічныя падрабязнасці».

20.10 «Мінск-2008».

20.45 Прэм'ера на канале! «Астэрыкс на алімпійскіх гульнях». Германія-Францыя-Італія-Іспанія-Бельгія, 2008 г.

23.10 СТБ прадстаўляе: «Дзень Нараджэння ў Новы год».

23.50 Навагодняе віншаванне Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А.Р.Лукашэнкі.

00.05 СТБ прадстаўляе: «Дзень Нараджэння ў Новы год».

01.30 «Дыскатэка 80-х. Лепшае».

16.10 «Старыя песні аб галоўным». Навагодні канцэрт.

18.50 «Іх памянялі месцамі. Навагодні перыяд».

20.30 Навіны.

20.55 «Іх памянялі месцамі. Навагодні перыяд». Працяг.

22.05 Прэм'ера. «Вялікая розніца». Навагодні выпуск.

23.35 Камедыя «Каханне-морква».

09.30 Скачкі на лыжах з трампліна. Кубак свету ў Германіі (Гарміш-Партэнкірхен). Кваліфікацыя.

11.00 Вось дык так!!!

12.00 Футбол. Еўрагалы. Часопіс.

12.30 Скачкі на лыжах з трампліна. Кубак свету ў Германіі (Гарміш-Партэнкірхен). Кваліфікацыя.

14.00 Фігурае катанне. Паказальныя выступы (Оберсдорф, Германія).

15.45 Лыжныя гонкі. Кубак свету ў Чэхіі (Нове Места). Мужчыны, 15 км вольным стылем.

16.30 Лыжныя гонкі. Кубак свету ў Чэхіі (Нове Места). Мужчыны і жанчыны. Спрынты вольным стылем. Прамая трансляцыя.

19.45 Прэм'ера. Анимацийны блокбастар «Ілья Муравец і Салавей Разбойнік» (Расія).

21.15 Народная камедыя «Асаблівасці нацыянальнага палявання» (Расія).

23.05 «Проста праграма».

23.45 «Вакаціі ў Вегасе». Прыгодніцкая камедыя (ЗША).

(«Белтэлерадыёкампанія»- «Беларусь-фільм», 1-я і 2-я серыі).

09.45 «Лара Фабіян. Новы погляд». Канцэрт (Францыя).

11.20 Музичная камедыя «Чарадзе» (СССР), 1-я і 2-я серыі.

13.55 Творчы вечар І.Дземарына. Частка 1-я.

15.15 Трагікамедыя «Аб бедным гусары замоўце слова» (СССР), 1-я і 2-я серыі.

17.50 Мюзікал «Снежная каралева» (Украіна).

19.45 Прэм'ера. Анимацийны блокбастар «Ілья Муравец і Салавей Разбойнік» (Расія).

21.15 Народная камедыя «Асаблівасці нацыянальнага палявання» (Расія).

23.05 «Проста праграма».

23.45 «Вакаціі ў Вегасе». Прыгодніцкая камедыя (ЗША).

(«Белтэлерадыёкампанія»- «Беларусь-фільм», 1-я і 2-я серыі).

04.55 «Дыскатэка 80-х». Працяг.

05.40 Юбілейны вечар Р.Паупса.

07.45 Фільм «На світанку імглістай юнацасці». 1997 г.

09.30 Фільм «Прадаецца дача». 2005 г.

11.25 Навагоднія камедыя «Буйнагабрытвы». 2005 г.

13.10 «Чаму смяецеся? або Класікі жанру».

14.00 Весткі.

14.10 Фільм «Мая мама - Снягурочка». 2007 г.

16.00 Прэм'ера. «Зорны лёд». Суперфінал. Навагодніе гала-прадстаўленне.

18.25 Навагодні парад зорак з М.Галкіным і М.Баскавым.

21.00 Прэм'ера. «Гумар года».

23.25 Фільм «Каханне яшчэ быць можна...».

2007 г.

01.10 Заканчэнне эфіру.

08.00 Прыгодніцкі серыял «Тры талеры»

08.00 Эксацэнтрычна музичная камедыя

08.00 Камедыя «Бедная Саша».

09.35 Камедыя «За двумя зайцамі».

10.45 «Людміла Зыкіна: Застольныя песні ад галоўнай».

12.25 Навагоднія камедыя «Прададаецца дача».

14.00 Новыя выпускі праграмы «Ерапаш».

14.30 Камедыя «Джэнтльмены поспеху».

16.00 Навіны.

05.05 Дэтэктывны серыял «Таямніцы следства-3» (Расія).

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 15.00, 18.00 Навіны.

06.02, 07.05 Прэс-агляд.

06.05 Дзень спорту.

06.15, 07.10, 08.10 «Добраі раніцы, Беларусь».

06.45, 07.45 Зона X.

2 СТУДЗЕНИЯ, ПЯТНІЦА

- 06.30** «Калядная песні Мапетаў». Музичная камедыя (ЗША).
07.50 «Добрай раніцы, Беларусь!». Беларус. Гісторыя Перамогі.
08.55 «Беларусь. Гісторыя Перамогі».
09.00, 12.00, 15.00 Навіны.
09.10 Анимацыйная казка «Карлік Нос» (Расія).
10.25 Фантастычная камедыя «Мой каханы марсіянін» (ЗША).
12.15 «Мінскі бенефіс Кімі Брэйтбурга». Канцэрт. 1-я частка.
13.00 Прэм'ера. Анимацыйная камедыя «Тачкі» (ЗША).
15.10 Навіны рэгіёна.
15.25 Відэафільм АТН «Мары спраўджаўца». Фільм «Мінск - Вена». Частка 2-я.
15.50 Жаночае ток-шоў «Кышцё я жыццё». «Мае ўспаміны пра Новы год».
16.45 Прэм'ера. Фільм-фэнтэзі «Гары Потэр і філасофскі камень» (Вялікабрытанія).
19.15 Меладраматичны серыял «І падае снег...» (Расія). 3-я і 4-я серыі.
21.00 Панарама.
21.35 Навагодні тыдзень на Першым. Сольны канцэрт групы «Лепрыонксы».
22.45 Баявік «Без асобы» (ЗША).
01.05 Эксцэнтрычна камедыя «Вячэра з прыдуркам» (Францыя).

- 07.00** АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».
08.00, 09.00 Навіны.
09.05 Музичны фільм «Нябесны ластакі».
11.15 Ералаш.
11.50 Камедыя «Дзяўчата».
13.25 «Навагодня гумарыстычна дыска-тэка».
14.05 Камедыя «Аперацыя «3 Новым годам!».
16.00 Навіны.
16.10 «Новыя песні аб галоўным». Навагодні канцэрт.

- 20.30** Нашы навіны.
20.55 «Клуб вясёлых і знаходлівых». Вышэйшая ліга. Фінал.
23.10 Камедыя «Французы».

- 07.05** Мультыплікацыйны калейдаскоп.
08.15 Фільм-казка «Прыгоды Бураціна». Беларусфільм, 1975 г.
10.30 Фільм «Калье для снежнай бабы». Украіна, 2007 г.
12.00 Фільм «Таксі». Францыя, 1998 г.
13.30 Фільм «Таксі-2». Францыя, 2000 г.
15.00 Фільм «Таксі-3». Францыя, 2003 г.
16.30 «24 гадзіны».
16.40 Фільм «Таксі 4». Францыя, 2007 г.
18.10 «Калі смешна, тады не страшна». Канцэрт М.Задорнова.
19.30 «24 гадзіны».
19.55 Камедыя «Сенсацыя». ЗША, 2006 г.
21.40 ПРЭМ'ERA! Фільм «Шукаю нявесту без пасагу». Расія, 2003 г.
23.25 «Відзвомо-невідзьмо». Агляд міжнароднага шоў-бізнесу.

- 00.05** СТВ прадстаўляе: «Новы год наадварот».

- 01.50** «Новы год з «Мурзілкі International».

- 07.55** Ранішняя падзарадка.

- 08.55** Прыгоднікі серыял «Тры талеры» («Белтэлерадыёкампанія» - «Беларусьфільм»). 3-я і 4-я серыі.

- 10.40** Анимацыйны блокбастар «Ілья Муромец і Салавей Разбойнік» (Расія).
12.05 Усё аб басцэпэй.

- 12.35** Творчы вечар І. Дземарына. Частка 2-я.

- 13.45** Прэм'ера. Мізікл «Рамэа і Джульєта» (Францыя).

- 14.25** «Цудоўная сямёрка». Фінал года.

- 19.40** Героіка-прыгоднікі анимацыйны фільм «Дабрыня Нікіці і Змей Гарыныч» (Расія).
19.55 Документальны фільм «Дабрыня Нікіці і Змей Гарыныч» (Расія).

- 20.55** Народная камедыя «Асаблівасці нацыянальнай рыбалкі» (Расія).
22.50 Камедыйная меладрама «Анатомія Грэй» (ЗША).
01.00 Хакей. НХЛ. Агляд тыдня.

- 07.00** Фільм «Жадаю табе сказаць». 1985 г.
07.35 Фільм «Кажан». 1979 г.
09.55 Камедыя «Тры дні ў Москве». 1974 г.
12.20 Камедыя «Віртуальны раман». 2005 г.
14.00 Весткі.
14.10 Фільм «Шчасце маё». 2007 г.
16.00 Прэм'ера. «Песня года». Частка першая.
19.00 Прэм'ера. «Песня года». Частка другая.
22.00 Прэм'ера-2009. Фільм «Камедыя памылак». 1978 г.
02.10 Заканчэнне эфіру.

- 06.35** Дэтэктыў «Тонкая штучка».

- 08.00** Сёння.

- 08.15** Школьная прыгодніцкая камедыя «Патапаў, да дошкі!».

- 10.00** Сёння.

- 10.20** Камедыя становішчаў «Інспектар-Разявячы».

- 12.05** Мультфільм.

- 13.00** Сёння.

- 13.25** Камедыя «Чатыры таксісты і сабака».

- 15.25** «Жаночы погляд». Музична-астрага-лагічны прагноз на 2009 год.

- 16.00** Сёння.

- 16.25** Дэтэктыўны Серыял «Вяртанне Мухтара».

- 17.15** Навагодня камедыя «Кахай мане».

- 19.00** Сёння.

- 19.30** Вестэрн «Вадаспад анёла».

- 21.40** Псіхалагічна драма «Ілжывая спакуса».
00.05 «Аляксандар Новікаў. Юблейны канцэрт».

- 09.30** Ралі. Ралі рэйд. Дакар.

- 10.00** Лыжныя гонкі. Кубак свету ў Чэхіі (Нове Места). Мужчыны і жанчыны. Спрынт вольным стылем.

- 11.00** Скачкі на лыжах з трампліна. Кубак свету ў Германіі (Гарміш-Партэнкірхен). НС 140.

- 12.45** Хакей. Кубак Шпэнглера ў Швейцарыі (Давос). Фінал.

- 14.15** Аўтаспорт. Кубак Нацыі. Гонка Чэмпіёнай (Лондан, Вялікабрытанія).

- 15.15** Аўтаспорт. Гонка Чэмпіёнай (Лондан, Вялікабрытанія).

- 16.15** Скачкі на лыжах з трампліна. Кубак свету ў Германіі (Гарміш-Партэнкірхен). НС 140.

- 18.00** Футбол. Класіка Кубка ЁФА. «Эспаньоль» (Барселона, Іспанія) - «Севілля» (Іспанія). Сезон 2006-2007 гг.

- 19.00** Футбол. Класіка Кубка ЁФА. «Зеніт» (Санкт-Пецярбург, Расія) - «Глазга Рэйнджэрс» (Шатландыя). Сезон 2007-2008 гг.

- 20.00** Футбол. Класіка Кубка ЁФА. «Сэлцік» (Шатландыя) - «Порт» (Партугалія). Сезон 2002-2003 гг.

- 21.00** Акрабатычная гімнастыка. Чэмпіянат свету ў Шатландыі (Глазга).

- 22.00** Цімберспорт. Чэмпіянат Еўропы ў Аўстрыі.

- 22.30** Цімберспорт. Чэмпіянат Еўропы ў Аўстрыі.

- 23.00** Самыя моцныя людзі планеты. Гран-пры суперсерый у Швецыі.

- 00.00** Ралі. Ралі рэйд. Дакар. 0-ы этап.

- 00.30** Экстрэмальная віды спорту.

- 01.00** Скачкі на лыжах з трампліна. Кубак свету ў Германіі (Гарміш-Партэнкірхен). НС 140.

- 02.00** Ралі. Ралі рэйд. Дакар. 0-ы этап.

- 04.55** Афіша.

- 05.00** Праграма «Вёска дурняў» серыя 3.

- 05.30** Чарадзейная казкі. Мультфільм «Прыгажуні і пачвара».

- 06.30** Маст.серыял «Робін з Шэрвуда» 35 серыя.

- 07.00** Здабытак рэспублікі. Дзень узбекскага кіно. Вакацыі Маст. фільм «Прыгажуні і пачвара» 1 серыя.

- 08.25** Дак. серыял «Падводная адысея каманды Кусто» 157 серыя.

- 09.00** Ток-шоў «Слова за слова». Паўтор ад 1 студзеня.

- 10.00** Тэлесерыял «Па матывах аповяды ў Шукшину» 4 серыя. Паўтор ад 1 студзеня.

- 11.00** Праграма «Вёска дурняў» серыя 15.

- 11.30** Казкі нашага дзяцінства. Маст.фільм «Чарадзейная лямпа Аладзіна».

- 13.30** Чарадзейная казкі. Мультфільм «Прыгажуні і пачвара». Паўтор ад 06.30.

- 14.30** Маст.серыял «Робін з Шэрвуда» 35 серыя.

- 15.00** Навіны Садружніцы.

- 15.20** Праграма «Вёска дурняў» Серыя 3.

- Паўтор ад 06.00.

- 15.55** Праграма «Квіток на сёння».

- 16.00** Маст. фільм «Рататуй».

- 18.00** Навіны Садружніцы.

- 18.20** Навіны Садружніцы. Культура.

- 18.30** Тэлесерыял «Па матывах аповяды ў Шукшину» 5 серыя.

- 19.30** Ток-шоў «Слова за слова».

- 20.30** Маст. фільм «Шакалад».

- 22.30** Казкі нашага дзяцінства. Маст.фільм «Чарадзейная лямпа Аладзіна».

- Паўтор ад 12.30.

- 00.30** Праграма «Вёска дурняў» Серыя 15.

- Паўтор ад 12.00.

- 01.00** Маст. фільм «Рататуй». Паўтор ад 17.00.

- 03.00** Маст. фільм «Шакалад». Паўтор ад 21.30.

- 07.00** АНТ прадстаўляе: «Суботня раніца».
08.00 Навіны.
09.00 Навіны.

4 СТУДЗЕНЯ, НЯДЗЕЛЯ

- 06.15** Моладзевы серыял «Сэрца акіяну».
06.40 Гістарычна драма «Паветраны змей» (Францыя).
08.30 Альманах вандраваннія.
09.00, 12.00, 15.00 Навіны.
09.05, 11.55 «Беларусь. Гісторыя Перамогі».
09.15 Арсенал.
09.40 Камедыйны серыял «Як сказаў Джым».
10.10 Культурныя людзі.
10.45 Усе стыхії.
11.20 У свеце матараў.
12.10 Дак. фільм. Невядомая версія» (Расія).
13.05 Лірyczная камедыя «Дзяўчуты» (СССР).
15.10 Навіны разгэона.
15.30 Nota Bene.
16.00 Відеофільм АТН «Мары спраўджваюцца». Фільм «Мінск - Берлін».
16.25 Анімацыйная камедыя «Трыа з Бельвілю» (Францыя - Бельгія - Канада).
17.55 Суперларт.
18.50 Меладраматичны серыял «падае снег...» (Расія). Заключныя серыі.
20.35 «Спартлато 5 з 36». Забаўляльнае шоў.
21.00 «Панарама тýдзеня».
22.10 Навагодні тýдзень на Першым. Сольны канцэрт А.Хлястова.
23.15 Дзённік V Калянднага міжнароднага турніру аматараў хакею на прызы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.
23.35 Прэм'ера. Эксцэнтрычная камедыя «Школа нягоднікаў» (ЗША).

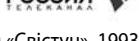
- 16.00** Нашы навіны.
16.15 Навіны спорту.
16.20 Міжнародная панарама.
16.40 Тэорыя неверагоднасці. «Жывая вада».
17.45 Фільм «Начны дазор».
20.00 Контуры.
21.05 Фільм «Дзённы дазор».
23.45 «Камедзі Клаб».
- 07.05** Фільм-казка «Тры арэшкі для Папялушкі». Чэхаславакія-Германія, 1973 г.
08.35 «Аўтапанарама».
09.05 Прыводнікі фільм «Гардэмарыны 3».
11.00 «Вялікі сняданак».
11.35 «Добры дзень, доктар!».
12.05 Камедыя «Тroe ў лодцы, не лічачы сабакі». СССР, 1979 г.
14.25 «Дарагая перадача».
14.50 Фільм «Новая старая казка». 2007 г.
16.30 «24 гадзіны».
16.50 «Культурнае жыццё».
17.20 «Няхайківаето, дзялкучу чамумы, няледзячы ні на што!». Канцэрт М.Задорнова.
19.00 «Аўтапанарама».
19.30 «Тыдзень».
20.30 Фільм «Клуб няўдачніц». Германія-Вялікабрытанія, 2001 г.
22.30 Фільм «Анёл-Л». Францыя, 2005 г.
00.00 СТБ прадстаўляе: «Дванаццаць месяцаў». Тэлевізійны музычны фільм.
00.55 «Двое ля елкі, не лічачы сабакі». Навагодняя гісторыя.

- 15.05** Меладраматычны серыял «Дзве зоркі» (Індыя).
17.25 Жаночая ліга.
17.55 Эксцэнтрычнае камедыя «Шырлі-мырлі» (Расія).
20.45 «Правы чалавека».
21.00 Прэм'ера. Моладзевы музычны фільм «Трымай рytym» (ЗША).
23.10 Свята музыка.
23.40 Пасоўванне +.
00.10 Трагікамедыя «Чамскрабер» (ЗША-Германія).

- 07.00** Фільм «Свістун». 1993 г.
08.10 Камедыя «Людзі і манекены».
12.00 Прэм'ера. «За кулісамі «Крывога лютэрка».

- 13.00** Дэтэктыў «Марш Турэцкага. Новая прызначэнне». Фільм 2. «Канец фільма». 2 серыя.
14.00 Весткі.
14.15 Фільм «Жыццё адно». 2003 г.
16.15 «Смеханастальгія».
16.50 Прэм'ера. «Ізмайлauскі парк». Вялікі гумарыстычны канцэрт.
19.00 Весткі.
19.20 «Крывое лютэрка». Навагодні выпуск.
21.30 Фільм «Ванечка». 2007 г.
23.35 Фільм «След даражды». 1991 г.
01.10 Заканчэнне эфіру.

- 06.25** Камедыя «Чацвёра пахавання і адно вяселле».
08.00 Сёння.
08.15 Камедыя «Каралева бензакалонкі - 2».
10.00 Сёння.
10.20 Дэтэктыўны серыял «Сустрэчная паласа».
13.00 Сёння.
13.25 Дэтэктыўны серыял «Сустрэчная паласа» (працяг).
14.25 Музычнае меладрама «Брудныя танцы-2».

- 07.40** Дабравест.
08.10 Mіr вашай хаше.
08.20 Бухта капітанаў.
09.00 Наша пяцёрочка.
10.05 Героіка-прыгоднікі анімацыйны фільм «Алеша Папоўіч і Тугарын Змей».
11.30 Медычныя таемніцы.
12.05 Хакей. НХЛ. Пітсбург - Фларыда.
13.45 Пасоўванне +.
14.05 Гаспадар.
14.30 «Спявай, душа. by».

- 07.00** Нядзельная раніца.
08.00, 09.00 Нашы навіны.

- 09.05** Нядзельная пропаведзь.

- 09.20** «Шчаслівая разам». Камедыйны серыял.

- 09.55** Камедыя «Дзелавая людзі».

- 11.20** Разуміні і разумнікі.

- 12.05** Ранішняя пошта.

- 13.05** «Зваротны адлік». «Маніфест Жылу-новіча».

- 13.35** «Хвіліна славы». Гала-канцэрт.

Падпіска на «Новы час» праз пошту

- Выразаем купон.
- На ПАШТОВЫМ ПЕРАВОДЗЕ пішам суму грашовага пераводу ў лічбах і пропісам.
- У графе «Ад каго» пішам прозвішча, імя, імя па бацьку.
- Ніжэй указываем адрас.
- Ідзем на бліжэйшае паштовае аддзяленне і здзяйсняем паштовы перавод.
- Ксеракопію плацёжнага дакумента, атрыманага вамі, з указаннем тэрміну падпіскі і адрасам дастаўкі накіроўваем у рэдакцыю.
- Кошт падпіскі за адзін нумар — 500 рублёў (на адзін месяц — 2000 рублёў).

Міністэрства связи и информатизаціі
Республікі Беларусь№ _____
(по реестру ф. 11)№ _____
(по реестру ф. 10)

ПРИЕМ

Предоплата за доставку г-ты «Новы час»

Наименование предприятия связи, к - гербовая печать	Календарный шт. места подачи	№ по ф. 5	Сумма, вид услуги, подпись оператора
---	------------------------------	-----------	--------------------------------------

ПОЧТОВЫЙ ПЕРЕВОД на _____ руб.

(сумма прописью)

Кому Г-та «Новы час», р/с 3012211080010 філ. МГДОАО «Белинвестбанк»,

Куда код 153001764, УНН 190790926 г. Минск, ул. Коллекторная, 11

От кого _____

Адрес _____
(почтовый индекс и подробный адрес)ІСПРАВЛЕНИЯ
НЕ ДОПУСКАЮТСЯ

ИЗВЕЩЕНИЕ	ЧИУП «Час навінаў»		
	(получатель платежа) МГД ОАО «Белинвестбанк» г. Минск (наименование банка)		
Счет получателя	3012211080010	Лицевой счет	Код 764
УНП*	190790926		
(фамилия, имя, отчество, адрес)			
Вид платежа	_____	Дата	Сумма
Період падпіски указывает абонент			
Плательщик	_____	Пеня	_____
Кассир			
Всего _____			
КВИТАНЦИЯ	ЧИУП «Час навінаў»		
	(получатель платежа) МГД ОАО «Белинвестбанк» г. Минск (наименование банка)		
Счет получателя	3012211080010	Лицевой счет	Код 764
УНП*	190790926		
(фамилия, имя, отчество, адрес)			
Вид платежа	_____	Дата	Сумма
Період падпіски указывает абонент			
Плательщик	_____	Пеня	_____
Кассир			
Всего _____			

ПРАТЭСТ

У ГРЭЦЫІ ЁСЦЬ УСЁ. НАВАТ АНАРХІСТЫ

Іван Біч

Вось ужо месяц у Грэцыі працягваюца сутычки анархістаў і паліцыі, выкліканыя забойствам паліцэйскім падлетка — удзельніка маніфестацыі. Нідзе ў Еўропе анархісты не маюць такай палітычнай вагі, як у гэтай краіне. У чым карані грэчаскага феномену?

Арганізаваны анархічны рух у Грэцыі ўзняк у 1860 годзе. Яго піянерамі былі грэкі, які бралі ўдзел у вайне за аўтэнтычнае Італіі. Там яны пазнаёміліся з вучэннем Міхаіла Бакуніна і па вяртанні на радзіму пачалі больш-менш сістэмную прапаганду ідэі грамадства без дзяржавы.

Эмануіл Дадаоглус — гандлярса Смірны — лічыцца бацькам грэчаскага анархізму. Ён уступіў у секцыю Першага інтэрнацыяналу ў Неапалі падчас антыманархічнага паўстання. Там жа, у Неапалі, ён сустэрэў Марыю Панзані — прафесійную прастытуцьку, якая кінула сваю прафесію дзеля рэвалюцыі. Пара вярнулася ў Грэцыю, дзе заснавала першы гурток анархістаў. У 1863 годзе яны спрабавалі выдаваць газету «Святло», якая існавала некалькі гадзін. Уесь наклад быў канфіскаваны паліцыяй у друкарні. Калі Эмануіл памёр, Марыя збегла ў Парыж, дзе загінула на барыкадах Парыжскай камуны.

У 1876 годзе ў краіне была створана першая арганізацыя «Дэмакратычнае асацыяцый», якая паспрабавала стаць сябрам бакунінскай Міжнароднай асацыяцый працоўных. Цікава, што падчас прыёму грэкам прыйшлося даказаць, што Грэцыя — гэта незалежная дзяржава. У Еўропе да таго лічылася, што Грэцыя — частка Турцыі.

Наступным разам анархісты далі пра сябе знаць толькі ў 1903 годзе: у Салоніках пачала дзеянічаць групоўка «лодачнікі». Сябры групы, пераважна балгары, рабавалі банкі, цягнікі, падкладвалі міны пад нафтавыя трубаправо-

ды і водаправоды. «Лодачнікі» — загадковая група, якая скончыла сваё існаванне пасля няўдалай спробы падарыту фабрыку. Бомба не ўзарвалася. Тэрарысты збеглі і былі забіты падчас штурму дома, дзе схаваліся.

Пасля ліквідацыі банды пра анархістаў у Грэцыі не было чуваць аж да пачатку 70-х, калі яны нечакана сталі ўпльвовай фракцыяй студэнцкага руху супраць дыктатуры «чорных палкоўнікаў». Росту папулярнасці спрыяла мода на левыя радыкалізм, якая ахапіла єўрапейскую моладзь пасля студэнцкай рэвалюцыі 1968 года.

Лічыцца, што галоўным фактам кансалідацыі анархічнага руху ў Грэцыі стаў крызіс шматлікіх леварадыкальных арганізацый, якія былі актыўнымі падчас дыктатуры. Пасля перамогі дэмакратыі іх упльў на грамадства стаў мінімальным. Сябры груповак сходзілі ў лічыцца аўтаномнія праекты кшталту сельскіх карапетываў. Філасофія такіх ініцыятыў цалкам пасавала ідэям анархістаў аб ідэальным грамадствстве як федэральнай малых прымітальных азінак, якія набудаваныя на прынцыпе базавай дэмакратыі.

Папулярнасць анархістаў таксама спрыяла фармаванне ўраду сацыялістаў і камуністаў у 80-я гады. У выніку шматлікіх грэч, якія лічылі сябе левымі і адначасова праціўнікамі ураду, пачалі ідэнтыфікація сябе з анархістамі.

У сярэдзіне 80-х урад пасправаў праводзіць непапулярныя рэформы, што прывяло да масавых вулічных пратэстаў, дзе галоўную скрыпку выконвалі анархісты.

У Афінах на той час яны штодзень (!) праводзілі дэмакратычныя прыпыніла сваю працу на гэты перыяд. Вашынгтон у свой час падтрымліваў дыктатуру, таму ўсе янкі ў вачах анархістаў лічыліся заклітымі ворагамі.

Кульмінація пратэстаў дасягнула, калі паліція забіла падлетка. Анархісты адказалі акупацый хімічнага ўніверсітэту ў Афінах. Самай буйнай акцыяй таго часу стала іх атака на гатэль

«Caravel», дзе праходзілі зборы правых радыкалаў з удзелам лідэра французскага Нацыянальнага Фронту Жан-Мары Ле Пена.

Хутка, аднак, пакаленне 80-х пачало сыходзіць з актыўнага палітычнага жыцця. Новы этап надышоў у 1991 годзе, калі студэнты пачалі кампанію за аўтаномію ВНУ. І зноў з-за слабасці левых рафармісцкіх партый рух патрапіў пад кантроль анархістаў. Па ўсёй краіне імі былі захопленыя калі 1500 школьніх устаноў. Каталізаторам выбуху таксама стала забойства сябрамі кіруючай у краіне кансерватыўнай партыі «Новая дэмакратыя» настаўніка левых поглядаў. Атмасфера разрадзілася толькі пасля адстаўкі міністра адукацыі.

Апошні раз анархісты гучна заяўлі пра сябе ў 1995 годзе, захапіўшы політэхнічны ўніверсітэт. Пасля гэтага іх упльў на грамадства быўшчам пачаў падаць, аднак іх структуры дасюль вельмі моцныя.

З размовай з самім анархістамі з Пелапанесу вынікае, што тамашнія анархісты — гэта аналаг «браткоў». Калі бесправоўная моладзь у былым СССР ідзе ў бандыты, то ў Грэцыі — у анархісты. Там існуюць свае аўтарытэты, градацыя паміж сябрамі. Аднак грэчаская анархія — больш талерантная крымінальная (нават, лепш сказаць, хуліганская) субкультура: у ёй няма жорсткай іерархіі, вітаецца інтарэс да літаратуры, адукацыі. Слабымі месцамі руху безумоўна з'яўляецца дэфіцит канструктыўнай праграмы.

Так ці інакш, мы з'яўляемся сведкамі ўжо трэцяй хвалі грэческага анархізму. Здольнасць руху да аўтаматычнага абаўлення кадраў сведчыць пра ягоны сацыяльныя характеристы. Такім чынам, Афіны мусіць прызнаць, што прымітіўныя атакамі разбурыць субкультуру анархістаў немагчыма.

Патрабныя эфектыўныя рэформы супраць моладзевага бесправоўя, ахвяры якога ідуць у анархісты. Пра сацыяльныя карані грэческага анархізму гаворыць і той факт, што пратэсты анархістаў падтрымліваюць прафсаюзы, амаль усе лідэры якіх пачыналі як аматары Махно і Крапоткіна.

ЯНЫ ПРА НАС: ЗАМЕЖНАЯ ПРЕСА ПРА БЕЛАРУСЬ

Як Мінск будзе адпрацоўваць атрыманыя «прымальныя ўмовы», пакуль не зразумела. Аднак эксперты не выключаюць, што ў раҳунку, які выставіла Москва, можа фігураваць кантрольны пакет акций «Белтрансгазу». Раней «Газпром» неаднаразова заяўляў пра свой інтэрэс да падобнага контракту. Саступка расійскай манаполіі 25 працэнтам кампаніі ўжо аднойчы дапамагла Мінску стрыманы рост газавых коштав. Не выключана, што платай за цяперашнія цэнавыя прэферэнцыі стане яшчэ 25 працэнтам нацыянальнага энергетычнага холдінгу.

«Газета» (Расія)

Еўрапейскі Саюз ужо другі раз за апошнія два тыдні ўхвалиў адрокнуўся аб беларускім самадзержцы. Напрыканцы лістапада

2008 года пасля трохгадовай забароны ўлады дазволілі продаж апазыцыйных друкаваных выданняў — «Наша Ніва» і «Народная воля». Тым не менш Ханс Йохен Шміт — кіраўнік прадстаўніцтва АБСЕ ў Мінску — крытычна ацэньвае новы беларускі закон аб рэгуляцыі СМІ. Ён байцца, што дырэктывы, якія ўступаюць у сілу, з 2009 года могуць быць распаўсюджаныя і на інтэрнэт-СМІ, і прывядуць да яшчэ больш жорсткага кантролю над інфармацыйнай прасторай.

«Frankfurter Rundschau» (Германія)

Вы заўважылі, што ў бацькі Лукашэнкі заўсёды атрымліваеца нас абдурыць? У каханні і сяброўстве прысягае, аднак доказаў вернасці не дэманструе. Нават Нікарагуа прызнала Паўднёвую Асесію і Абхазію, Самалі прызнала,

а беларусы крычалі «брава», гучна пляскалі ў далоні, аднак прызнаць, як кажа Мядзведзеў, правасуб'ектнасць Паўднёвой Асесіі і Абхазіі не спяшаюцца. Замялі пытанне. А вось пра кредиты памятаюць і просяць ўсё больш і больш. Не хацелі ў рублях плаціць, а раптам захацелі. З чаго гэта? Газ да іх ідзе сапраўдны, а рубль за газ — дзэравяны. А нашы як упручца ў нейкую ідэю, так вакол сябе больш нічога і не бачаць. Усё мараць пра тое, што Москва ператварыцца ў фінансавы цэнтр свету, а рубель — у сусветную рэзервовую валюту.

«Эхо Москвы» (Расія)

А дсюль і адзіні вынік доўгіх перамоў у Крамлі — максімальная размытая фармулёнка аб дасягненні дамоўленасці аб «асноўных прын-

цыпах у сферы паставак і аплаты газу Беларусі на наступны год». Дарэчы, у «Газпраме» ў панядзелак вынікі перамоваў не каментавалі, што дазваляе зрабіць меркаванне, што гарантый паставак газу ў Беларусь з Расіі дасюль яшчэ няма, паколькі не ўзгаднілі канчатковую цану.

«Росбалт» (Расія)

Беларускую стабільнасць у мінулым годзе спрайні падтрымлівала Расія. Кожны з беларусаў павінен быў аддаць да новага года Расіі 400 долараў ЗША. Якраз такі кошт гадавых расійскіх прэферэнцыяў. Іншыя аналітыкі яшчэ больш радыкальныя ў лічbach: з расійскіх крэдытав на кожнага беларуса выпадае па адной тысічы долараў, кажуць яны.

«Deutsche Welle» (Германія)

ЗАМЕЖЖА

► КРЫЗІС

КАНЕЦ СВЕТУ

Адключэнні гарачай вады і святла, абавал курсу нацыянальнай валюты, катализмы надвор'я, выбух крыміналу, татальная дыскрэдытацыя дзяржавай адміністрацыі і заканадаўчай улады... Журналіст «НЧ» Алег Новікаў выпадкова апынуўся ў пекле ўкраінскага эканамічнага крызісу.

Перш за ёсць трэба зразумець, што нягледзячы на ўсё мінорныя паказчыкі эканамічнай статыстыкі, знешніе сітуацыі ва Украіне выглядае цалкам прыстойна: працујуць крамы, транспарт, установы. Пра прысутнасць крызісу больш за ёсць гаворыць хіба што незвычайная цішыня ў вагонах метро. Людзі мала размаўляюць, сталі больш думаць пра заўтрашні дзень.

«Хутчэй я памру, чым гэта здарыцца, — сказаў у пазамінулы чацвер кіеўскі мэр Леанід Чарнавецкі. Пад словам «гэта» ён меў на ўвазе пагрозу адключэння ў кватэрах гарачай вады. У пятніцу гарачай вады ў кранах і батарэях шматлікіх раёнаў сапраўды не стала. Не паразумеліся між сабой муніцыпалітэт і Мінэнерга. Адначасова па гораду пачалі хадычна выключаць святло. Часам гэта выглядала дастатковая прагрэсія: у нейкім багатым клубе — цемра, а побач звычайная «хрушчоўка», вокны якой асветленыя.

Ваду пачалі паступова даваць у панядзелак, аднак на гэты момант проблема прыняцця душу адышла на другі план. З пачатку тыдня на валютным рынку Украіны назіраўся татальны абавал грыўны. Кожны дзень «юань» (прозвішча грыўны з-за абрэвітуры UAH) быў танней

у адносінах да долару прыблізна на 15 працэнтаў. Пік інфляцыі быў дасягнуты ў чацвер, калі за «зялёны» давалі дзесяць гетманаў (на білетах Нацбанку Украіны — партрэты гетманаў).

На фінансавым рынку пачалася паніка. Перш за ёсць яна ахапіла тыль пласты насеяніцтва, якія ўлетку, калі доллар каштаваў чатыры грыўны, узялі валютныя крэдыты на набыццё кватэраў або машины. Проблема даўгота па крэдытах нечакана выйшла на ўзореньне нацыянальнай. У Кіеве быў зафіксаваны першыя выпадкі, калі з-за нявыплаты па працэнтах была выстаўлена на продаж нерухомасць — былы заклад для атрымання крэдыта. Таксама прыйшли паведамленні пра першых ахвяр былога крэдыта ліхаманкі: не маючы магчымасці своечасова аплаціць узносы па займу, некаторыя скончылі жыццё самагубствам.

Затое тыя, хто атрымліваў заробак у доларах, цяпер вядуць шыкоўны ладжышча. З-за падзення грыўны ім сталі даступныя крамы фірмаў адзення кшталту Timberland

або Springfield, што разлічаны на прадстаўнікі вышэйшай лігі сярэдняй класы. Каштуя тут калісьці каштавала на грыўны прыблізна 30 баксаў, а ціпер удвая танней.

Халива для падобных спажыў-цоў закончылася ў пятніцу, калі Юшчанка наехаў на кіраўніка Украінскага Нацыянальнага банку (НБУ). У наступны дні НБУ пачаў інтэрвенцыю на біржах. Долар пачаў падаць і цяпер застыў на пазіцыі 7–8 грыўнаў.

Нягледзячы на адносную стабілізацыю, эмайны парог ужо пройдзены. Все рыхтуючыя да новага падзення. Пік крызісу прагназуець на люты, калі беспрацоўка можа дасягнуць 7–9 працэнтаў.

Крызіс прайўляецца па ѿсядні. Натрыклад, кожуць, што вярнулася на машыне дахаты і вырашылі падвесці нейкага мінака. Ён дастаў нож і прымусіў іх выходзіць. Машына цю-ং... Пад упывам

Галалёд і бядзейнасць камунальных службаў прымусілі некаторых кіеўлян набываць соль і раскідаць яе перад сабой па вуліцах

падобных маналогаў пачынаеш уважліва ўглядзіцца ў пад'езд перад тым, як туды ўвайсці.

Аднак куды больш небяспечным для грамадскай стабільнасці аказалася надвор'е.

У сераду пасля адлігі ў Кіеве ўдарыў мароз. Вынік — галалёд. Толькі за адзін дзень, калі верышы выданню «Газета по кіевску», у шпіталі паступіла 135 чалавек з рознымі відамі пераломаў і траўм. Гумар у тым, што напярэдадні кіеўскі мэр гучна і публічна абяцаў зрабіць жыхарам каткі пад Новы год. Зрабіў.

Крызіс плюс холад і галалёд: што можа быць горш? Палітычная анархія. Сярод прадстаўнікоў урадавай эліты назіраецца поўны хаос і адзутнасць адзінага цэнтру прыняцця рашэнняў. Нацбанк, Адміністрацыя презідэнта, Рада, урад, Савет нацыянальнай бяспекі — усе гэтыя органы прымаюць пастановы, якія супяречаць адна адной. На жаль, заканадаўства краіны яшчэ цалкам не ідэалычнае. Натуральна, кожны чыноўнік перакладае адказнасць на іншага. Да таго ж ёсць яшчэ не прыняты бюджет на наступны год, і якім чынам дзяржава будзе плаціць у студзені пенсіянарам або бюджетнікам, таксама загадка.

Кульмінацый узаемных наездоў сярод палітыкаў стала заява Юліі Цімашэнка аб тым, што падзенне грыўны справакаваў Юшчанку і блізкі да яго клан. Мэта — атрымаць як мага больш грошей на спекуляціях з валютай. Праўда, эксперты хутка вылічылі,

З-за адключэння цяпла ў кіеўскіх школах дзесяць насіць пальчаткі. Гэта выклікала на іх вялікі попыт

што самымі буйнымі банкамі-спекулянтамі ёсць тыя, што фінансуе Блок Цімашэнка. У сваю чаргу, празідэнт называў Юлію «авантурысткай». Сітуацыя даходзіць да смешнага: Цімашэнка збіраеца пачаць кампанію «Украіна без Юшчанкі». У свой час яна праводзіла акцыю «Украіна без Кучмы».

Пакуль адзінай спробай пра-панаваць незалежную ад цяпеш-рапашніх эліт альтэрнатыву стаў «Маніфест сярэдняга класу». Яго аўтар — Юрэс Раманенка — выдавец аднаго з часопісаў, які заклікаў праізвіць грамадзянскую непакору палітычнай эліце: 22 снежня ў 12 гадзін на Майдане дудзець ў клаксоны машинаў. Але эффект гэтай акцыі быў слабы. На Майдане сабраліся толькі каля сотні чалавек.

«Я ўжо сваё адмёрз», — кажа Слава, выпускнік мастацкай акадэміі, адзін з актыўістаў «аранжавай рэвалюцыі», каментуючы заклік Раманенкі зноў выходзіць на Майдан.

Куды ахвотней распавядае ён пра апошні прыкол ва ўкраінскім інтэрнэце. Нехта перарабіў кліп з рэкламай Кока-Колы, памятае — Санта, які співае «Свята да нас прыходзіць» на фоне грузавікоў з лейблам напою. Ва ўкраінскім варыянце Санта сіліва «Крызіс да нас прыходзіць», а на грузавіках можна пабачыць надпіс «Мівіна» — гэта самы буйны ўкраінскі вытворца вермішэлі хуткага прыгатавання, традыцыйнай ежы мясцовых беднякоў.

— Вы думаеце, што Вісагінасцкая АЭС — новая Ігналіна — будзе пабудаваная? Ходзіць чуткі, нібыта праблема палягае ў тым, што Літва імкненіца ўзіначаць праект і жадае кіраваць камандой. Гэта праўда?

— Вядома, мы жадаєм пэўнага лідэрства, таму што мы бярэм на сябе вялікія абавязкі, калі прымае на сваёй тэрыторыі таго кшталту АЭС, але нам трэба вельмі практичнае дамова па адсоткамі размеркаванні арактыв, а б тым, як правільна вызначыць магутнасць генератарапа і іншыя падобныя рэчы. Паліякі кожуць, што ім на самай справе трэба ўздел на нашым праекце новай атамнай электрастанцыі, таму што ім таксама бракуе паставак электрычнасці на падъючым усходзе Польшчы. Магчыма, яны паспрабуюць выкарыстаць ўздел на новай Ігналіне як своеасаблівы працэс навучання для саміх сябе, і гэта добра. Я думаю, што ў Польшчы будуть атамнай электрастанцыі, скажам, праз 15 або 20 гадоў.

— Складаецца ўражанне, што справа не ўтым, што Расія не зможа забяспечыць энергіяй Літву, а ўтым, што вы не верыце Расіі. Гэта праўда?

— Закрыццё нафтаправода «Дружба», па якім забяспечваўся нафтааэчышчальны камбінат у Мажайкія, было зроблены расійскім бокам праста тому, што мы прадалі камбінат не расійскай кампаніі, а польскай. Вядома, гэта не ўмацавала нашага даверу да Расіі... Мы сапраўды не ведаём, што адбудзеца далей, аднак шэраг падлікаў паказвае, што няма магчымасці паставіць дастатковая газу або вырабляць дастатковая электрычнасці з газу, якім мы будзем забяспечаныя.

— Калі вы звернёцесь да Літвы або Латвіі, то ясна ўбачыце, што

мы сапраўды добра падрыхтаваліся і з дзелавога пункта гледжання, і з фінансавага, і з інфраструктурнага да таго, каб пабудаваць электра-энергетычны мост у Швецыю так хутка, як гэта магчыма.

— Ці думаеце вы, што без Ігналіны вам будзе цяжэ выконваць абавязальніцтвы, узятыя на сябе крайнай узмаганні са зменамі клімату?

— Я ведаю, што цяпер таксама праходзяць перамовы з Еўракамісіяй аб тым, каб даць нам дадатковы аўтэмісійных квот, у нас вельмі яснае бачанне таго, што мы павінны эканоміць энергію, асабліва энергию для абаронення дамоў. Перад намі вялікі выклік у аўнаўленні жылля, якое патрабуе ўдвая больш энергіі для абаронення, чым новыя сучасныя дамы. Нам прыйдзеца перарабіць 27 тысяч кватэр. І на гэта спатрэбіцца шмат сродкаў.

— Як вы думаеце атрымаць гэтыя сродкі?

— Уся дапамога з боку ЕС, з іншых магчымых краін будзе велізарнай каштоўнасцю, эканомія энергіі дазволіць ашчаджаць сродкі, якія выкарыстоўваюцца цяпер, да прыкладу, на закупкі газу ў Расіі, але ў сярэднётэрміновым плане мы сутыкнёмся з вялікім выклікам пры ажыццяўленні такоі праграмы.

► МЕРКАВАННЕ

НОВАЯ ІГНАЛІНА

Андрэюс Кубіліус нядаўна стаў прэм'ер-міністрам Літвы. Яму трэба будзе вырашыць важную праблому. Па ўмовах уступлення Літвы ў ЕС да снежня 2009 года павінна быць спынена Ігналінская АЭС. Але цяпер Літва лічыць, што працу АЭС трэба падоўжыць яшчэ на 2 гады, каб пазбегнуць недахопу энергіі. Літва не жадае павялічваць імпарт газу з Расіі. Пра гэта і ішла размова прэм'ера з карэспандэнтам «Еўраньюс».

— Ці збіраеца ваша краіна выканць абавязанне зачыніць АЭС, узятае ў момант перамоў ауступленні ў Еўрасоюз?

— У дзугатэрміновай перспектыве мы ўпэўненыя ў тым, што разам з Еўрапейскім саюзам, з Еўракамісіяй мы вырашым праблому энергетычнай бяспекі Балтыйскага рэгіёна. Мы ўсё

— Вы разлічваеце, што электра-энергетычны мост паміж Швецыяй і Літвой будзе готовы да 1 студзеня 2010 года?

— У мяне няма адказу на гэта пытанне, але я не ведаю, ці ёсць адказ у Еўракамісіі, што рабіць у пачатку 2010 года Літве, калі мы зачынім АЭС.

— Складаецца ўражанне, што справа не ўтым, што Расія не зможа забяспечыць энергіяй Літву, а ўтым, што вы не верыце Расіі. Гэта праўда?

— Закрыццё нафтаправода «Дружба», па якім забяспечваўся нафтааэчышчальны камбінат у Мажайкія, было зроблены расійскім бокам праста тому, што мы прадалі камбінат не расійскай кампаніі, а польскай. Вядома, гэта не ўмацавала нашага даверу да Расіі... Мы сапраўды не ведаём, што адбудзеца далей, аднак шэраг падлікаў паказвае, што няма магчымасці паставіць дастатковая газу або вырабляць дастатковая электрычнасці з газу, якім мы будзем забяспечаныя.

КЛІМАТ

ДАЖЫЩЬ ДА КАПЕНГАГЕНА

У наступным годзе ў Капенгагене ўрады краін свету падпішуть новую дамову пра барацьбу з глобальным пацяпленнем. Наколькі радыкальным будзе яе змест, шмат у чым залежала ад выніку падрыхтоўчай канферэнцыі, якая адбылася 6–12 снежня ў Познані. Пра гэта карэспандэнт «НЧ» Алег Новікаў размаўляе з Янай Кавалеўскай, дэлегатам ад Беларусі.

— Што за мерапрыемства адбылося ў Познані?

— Афіцыйна гэта называлася Канферэнцыя бакоў рамачнай Канвенцыі ААН аб змене клімату разам з 4-й сесіяй сустрочы бакоў пратаколу ў Кіёта. Галоўнай задачай мерапрыемства стала палеміка наконт зместу новай дамовы, якая павінна прыйсці на змену Кіёцкаму пратаколу ў 2013 годзе. Нагадаю, што Кіёцкі пратакол быў прыняты ў снежні 1997 года. Сутнасць дакумента — самыя развітыя краіны, а таксама краіны з пераходнай эканомікай пагаджаюцца скараціць і стабілізаваць маштабы выкідаў парніковых газаў у перыяд 2008–2012 гадоў. Беларусь — таксама ўдзельніца пагаднення. Адпаведна яму, наша краіна ўзяла на сябе абавязак выкідаць у атмасферу штогод не больш за 110–115 мільёнаў тон парніковых газаў.

— Чым канкрэтна займацца ўдзельнікі канферэнцыі?

— У Познань прыбылі 11 тысяч дэлегатаў. Сярод іх кіраўнікі ўрадаў, напрыклад, Германіі, міністры з 186 краін свету. Акрамя таго, у Польшчу прыехалі вядучыя эксперыты ў гэтай галіне, бізнесмены, прыміслоўцы, прад-

На канферэнцыі быў прыдуманы спецыяльны прыз — «Выканені дні», які штодзень сімвалічна атрымліваў урад краіны за сабатаж кліматычнага руху ў той ці іншай галіне

стаўнікі грамадзянскіх арганізацый. Галоўнай тэмай дыскусіі была распрацоўка патрабаванняў і рэкамендацый да ўдзельнікаў канферэнцыі ў Капенгагене. Удзельнікі канферэнцыі спрачаліся, наколькі трэба скараціць глобальныя выкіды, як прымусіць некаторыя краіны далучыцца да дамовы, або прымусіць іх выконваць узятыя абавязкі.

— Якія краіны лічацца найбольшымі ворагамі руху супраць змены клімату?

— Такія краіны, як Аўстралія, Канада і Японія працягваюць тармазіць працэс перамоваў, не спышаючы ўзяць на сябе абавязкі па скарацэнню выкідаў. ЗША і Кітай увогуле адмаўляюцца прызнаваць існаванне такай проблемы, як пагроза атмасфери. Для іх змены надвор'я — усяго толькі ўплыў

некіх касмічных працэсаў, кшталту змены арбіты Сонца. Цяперашні прэзідэнт ЗША лічыць, што Кіёцкі пратакол стварае пагрозу вольнаму прадпрымальніцтву. Сярод краін такога кшталту і галоўныя саюзнік Беларусі — Расія. На канферэнцыі быў прыдуманы спецыяльны прыз — «Выканені дні», які штодзень сімвалічна атрымліваў урад краіны за сабатаж кліматычнага руху ў той ці іншай галіне. Дык вось, Расія ўмудрылася за адзін тыдзень двойчы акказацца лаўрэатам гэтай антыпреміі.

— Ці можна спадзявацца, што Зямля не стане ахвярай прыроднай катастрофы? На думку эколагаў, якія меры для гэтага патрэбныя?

— З разлікаў большасці ўдзельнікаў канферэнцыі, каб выратаваць планету да сярэдзіны ХХІ стагоддзя траба скараціць аўёмы выкідаў парніковых газаў у атмасферу на 50 працэнтаў. Толькі ў такім разе сітуацыя буд-

што дамова, якая будзе падпісаная ў 2009 годзе, стане сапраўды рэвалюцыйнай. «Цяпер шлях да падпісання глобальнай дамовы вольны», — сказаў ён.

— Традыцыйна рух супраць змены клімату вельмі блізкі да руху антыглабалістаў, які вядомы сваімі часам радыкальнымі вулічнымі акцыямі. Ці было нешта падобнае ў Познані?

— 6 снежня ў горадзе адбылася агульная дэманстрацыя, у якой прынялі ўдзел калія тысячи чалавек. Маніфестанты прыйшлі па цэнтры Познані. 12 снежня прыблізна сто актыўістаў-эколагаў паспрабавалі заблакаваць уваход у будынак, дзе сабраліся прадстаўнікі ўрадаў. Яны скандіравалі: «Выжыванне не можа быць тэмай для размоў». Акцыя была арганізавана з падачы лідэраў малых астраўных краін, народы якіх ў выніку глобальнага падыплення могуць праста пайсці на дно акіяну. Ніякіх прайгравалі падчас акцыі не было.

— Ці была на канферэнцыі захранутая сітуацыя ў Беларусі?

— Хіба толькі ўскосна. Зараз некаторыя атамныя карпараціі Еўропы лабіруюць праект уключыць ядерную энергію ў механізм па скарацэнню выкідаў парніковых газаў. Еўрапейская супольнасць байца, што падобны пункт у тэксце капенгагенскай дамовы справакуе бум будаўніцтва АЭС. Эколагі вельмі цікавяцца наступствамі Чарнобыльскай катастрофы ў якасці прыклада таго, якую небяспеку патэнцыйна нясе атамная індустрывя.

— Якія планы ў беларускіх эколагаў, што займаюцца пытаннем змены клімату?

— Кансалідаванага беларускага кліматычнага руху няма. Ёсьць розныя маленъкія ініцыятывы ў рамках грамадскіх арганізацый. Было б добра сустрэцца ўсім, хто цікавіцца гэтай тэматыкай, каб лепш ведаць сітуацыю і каардынаваць дзеянасць. Прынамсі, будучая Канферэнцыя ў Капенгагене — добрая нагода для гэтага.

▼ ПАЛІТЫКІ ТЫДНЯ

АХМЕД АБУТАЛЕБ

Грамадзянін Нідэрландаў мараканская паходжання, які прыехаў у краіну цюльпанай ва ўзросце 15 гадоў, стаў першым у гісторыі эмігрантам, які ўзнаў чаліў гарадскі савет аднаго з галандскіх гарадоў. Прычым не абы-якога гораду, а другога па колькасці насельніцтва — Ратэрдаму. На пасаду мэра ён быў абраны з падачы Партыі працы (нідэрландскія эсдэкі). Перад тым, як стаць бургамістром, Ахмед працаваў электратэхнікам і журналістам. Потым быў дырэктарам інстытуту мультыкультурнага развіцця. Абранне мараканца на такую высокую пасаду выклікала шмат каментарыяў. Аўтары большасці з іх у прынцыпе пазітыўна ўспрынілі перамогу Абуталеба як сведчанне інтэграцыі мараканскай камунітату ў галандскае грамадства. Якраз мараканцы лічыцца найбольш крымінальнай групай сярод эмігрантаў. Парадокс у тым, што Ратэрдам шэсць гадоў таму меў абсолютна іншы імідж у плане талерантнасці да замежнікаў. Якраз тут пачаў сваю палітычную кар'еру Пім Фартэйн — правы папуліст, які стрыг купоны на агрэсіўнай антымусульманскай рыторыцы. У выніку партыя Фартэйна нават увайшла ў склад ураду, хаця сам яе лідэр пазней быў забіты ісламскім фанатыкам. Мінула некалькі гадоў, і былы выбаршчыкі Піма галасуюць за Ахмеда. Нонсенс? Некаторыя лічыцца гэты працэс цалкам зразумелым. Выхадзец з Марока, бургамістр Абуталеб можа надаць барацьбе з мараканскім крыміналам новы імпульс і гучанне. Сапрэды, Ахмед праславіўся як аўтар слоў аб тым, што кожны мараканскі эмігрант, які выступіць супраць заходніх каштоўнасцяў, павінен быць дэпартаваны. Ён таксама выступае за скрачэнне сацыяльнай дапамогі беспрацоўным эмігрантам.

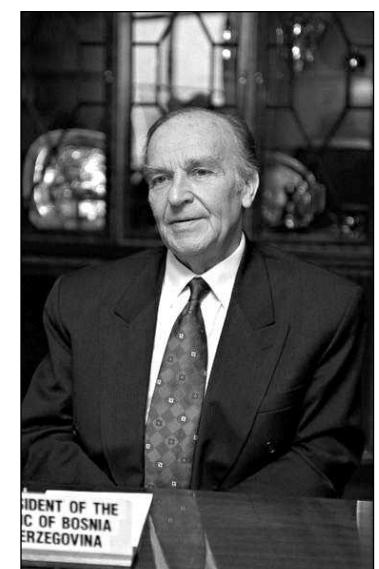

ДАНАТА СУБОТКА

Дэпутат польскага Сейму ад ліберальнае партыі «Грамадзянская платформа» (РО) з парламенцкай трибуны жорстка асуздзіла сяброў кіраўніцтва нацыянальнага тэлебачання за тое, што тыя фінансавалі здымкі серыялу «Лонданцы». Серыял «Лонданцы», які нядайна выйшаў на польскія экраны, распавядае пра лёс прадстаўнікоў апошнях хвалі польскай працоўнай эміграцыі ў Вялікабрытанію. Як вядома, на пачатку стагоддзя сотні тысяч паліякія, як правіла маладыя, адправіліся працаўць на Альбіён. Пра тое, як несалодка ім прыходзілася, і распавядае серыял. Аднак, на думку Суботка і іншых крытыкаў праекту, асабліва з колаў старой шляхетнай польскай эміграцыі, героя «Лонданцаў» выглядаюць маргіналамі. Яны намагаюцца знайсці лёгкі хлеб за кошт нейкіх афер, а стрэс здымкаў з дапамогай наркотыкаў. Яшчэ больш не спадабаўся Данаке вобраз польскіх жанчын, якія, на яе думку, выглядаюць занадта даступнымі ў інтимным плане. Стваральнікі карціны ў сваю чаргу папрасілі Данату і іншых апанентаў спачатку даглядзець да канца 13 серыя фільму. Яны таксама ўжылі цікавы аргумент: толькі двое з дваццаці паліяк-эмігрантаў у фільме сядзяць на наркотыках.

АЛІЯ ІЗЕТБЕГАВІЧ

Першы прэзідэнт Босніі Герцагавіны, які памер ў 2003 годзе, дзіўным чынам працягвае адыгрываць цікавую ролю ў культурнай палітыцы краіны. Мова пра нелюбі ўзетбегавіча, які быў фанатычным мусульманінам, да Дзеда Марозу (у бытой Югаславіі яго называюць Djed Mraz). Увогуле, Djed Mraz — гэта прадукт камуністычных часоў, калі югаслаўскі лідэр Ціта прыдумаў эрзац Святога Міколы. Адзінай розніца — Djed Mraz раздае падарункі не 24 снежня або 7 студзеня, а 31 снежня. Фігура Djeda Mraza выклікала напачатку некаторыя пратэсты сярод каталіцкай і праваслаўнай часткі грамадзян Югаславіі, аднак потым яе палюблі. Ізетбегавіч, калі стаў баснійскім прэзідэнтам, патрабаваў прыпыніць рэкламу ў медыя «чужароднага элемента» ў чырвонай шапцы і з мехам. Гэту палітыку працягваюць яго паслядоўнікі. Перад пачаткам навагодніх свят спадарыня Махмутовіч, якая адказвае за сектар школьнай адукацыі ў Сараева, заклікала да кампаніі па зіншчэнню культуры Дзеда Марозу як латэнтнага камуніста. Аднак кампанія ляслася. Проблема ў тым, што знешне Святы Мікола (наколькі частка баснійцаў каталікі, гэты персанаж ўлады не чапаюць) і Дзед Мароз мала чым адрозніваюцца, і ісламістам цяжка разобрацца, ад каго атрымліваюць падарункі дзеці. Другая проблема ў тым, што Дзед Мароз дайно стаў атрыбутам навагодняга буму спажывання, і прымусіць бізнес прыпыніць эксплуатаваць гэты вобраз амаль не магчыма. Як не дзіўна, уся гэта гісторыя мае пазітыўны аспект. Аказалася, што каталікі, праваслаўні і мусульмане Босніі ўсё ж маюць нешта агульнае — любоў да Дзеда Марозу.

► НОВАЯ ГЕНЕРАЦЫЯ

БУНТОЎНА

Марыя МАРТЫСЕВІЧ

**Паводле статуту,
молодзевая арганізацыя
негвалтоўнага супраціву
БУНТ — фантомная ячэйка,
супраціў без лідэра. Але
калі паўстае патрэбна нейкім
чынам персаніфікаваць
яго дзеянасць, БТ называе
яе. Дзяўчына, дзеля
якой беларускі АМАП унёс
карэктывы ў свой «кодэкс
пацана» («Баб не біць!»).
Дзяўчына, чыё імя ўжо ў
пачатку 2000-х было першай
рэакцыяй беларускага
інтэрнэту на мужнае слова
«зубр». Ёй тады было ўсяго 15.
Цяпер ёй 23, і за яе плячыма —
6 страсанняў мозгу і без
малага столькі ж год вучобы
на філасофскім факультэтэ.
Але адказ на пытанне, кім ёсьць
гэта грамадзянская актыўістка
— баевіком руху супраціву
ці ўсё ж яго ідэолагам, не ў
стане даць ніхто. У тым ліку
яна сама. Мая новая герайнія
— Таццяна Елавая.**

9:00

Таццяна Елавая мае каротка паstryжаныя валасы. Так што зранку часу на прычэсванне марнавашь не даводзіцца. Яе алгарытм — ускочыць з ложка, уключыць камп'ютар, бегчы чысціць зубы і паспесь запарыць гарбату, пакуль не загрузіцца інтэрнэт і адтуль у скайп не пасыпаліся навіны: каго ўночы затрымалі, што ў вечаровых навінах сказала БТ, як там у Грузіі і пытанні — на якім менавіта скрыжаванні Мінскія актыўісты А. мусіць перадаць актыўісту Б. пачак улётак.

Толькі пазнаёміўшыся з Таніяй асабістая, я разумею, што супраціў — гэта таксама від творчасці. А яго элементы — палітычныя перформансы, флезмбы, лагатылы, расцяжкі, сцягі і графіцы — таксама мастацтва. Прыкладное. Прычым БУНТ — яркі ўзор чыстага мастацтва супраціву, роднасны такім еўрапейскім шэдэўрам, як сербскі «ОТПОР», украінская «Пора», грузінская «Кмары». Роднасны ў тым сэнсе, што таксама прывядзе да кардынальных пераменаў, спадзяеща Танія.

Спецыфічным мастацтвам супраціву Таццяна Елавая валодае даслоўна з дзяцінства. Дзякуючы маці, газету «Свабода» яна пачала чытаць амаль адначасова з азбукай. А вось бацька быў «калгаснік і лукашыст»: біў дачку за палітычныя перакананні, а то і проста так. Яна рана навучылася даваць здачы: у дзіцячым садочку малая трапіла ў лагапедычную группу, дзе апрач яе былі адны малыцы. «З тых часоў і павялося: цацкі — танчыкі, самалёцкі». У 16 год Таня сышла з дому, жыла па штабах апазіцыйных арганізацый.

Яшчэ ў дзяячопным беларускім сеціве, зразумеўшы ўсю яго перспектывунасць, яна агітавала за нязгоду з пануючым рэжымам пад нікам «ТАНЯ-ЗУБР». «Дзяўчынка з неадцінутым каплюком у галаве» называлі яе мы. Час праішоў, і Caps Lock адцінуўся, але прыншылы засталіся. Падчас вясмыдзённай руска-грузінскай вайны ўлетку 2008-га Таццяна блог <http://zmagarka.livejournal.com/> і сайт арганізацыі БУНТ <http://www.buntby.com> атакавалі хакеры, якім не падабалася, што яна ператварае гэтыя рэсурсы ў стужку навінаў, дзе пададзены прагрузінскі, а не прарасійскі погляд на рэчы.

12:30

Сённяшні поўдзень адзначаны для Тані пазітыўным парушэннем штодзённага раскладу. Адбываецца ацыя. Віленскія грамадзянскія актыўісты, сярод якіх і прастаўнікі БУНТу, пашытаваліся на праспекце Гедыміна ў падтрымку Аляксандра Баразенкі, якога ў гэты час судзяць у Мінску. Нас, журналістай, на пару чалавек больш, чым іх, актыўістай.

Я пытаюся ў Тані, якія асобы служаць ёй прыкладам — у гісторыі і ў наш час. «У гісторыі, якія не смешина гучыць, — Чэ Гевара. Толькі не той, што на майцы за 10 долараў, а той — хворы на астму салдат, які хадзеў перавярнуць свет. Канечне, Гевара лявак. Але мне як філосафу казаць, што сацыялізм — абсалютна зло, проста не выпадае. Ідэалогія не бывае добрым і кепскім: мы можам альбо прымаць яе для сябе, альбо не. З беларускай гісторыяй цяжкай... Кастусь Каліноўскі. Хоць цяпер у беларускім друку і з'яўляюцца публікацыі па выкryцці міфу Каліноўскага. Для мяне ўсе, хто змагаўся за волю Бацькаўшчыны, — герой. Шкада, што гісторыя Беларусі і па сёння застаецца для нас невядомаю — вось і прыходзіцца называць энцыклапедычнага Каліноўскага, а не якога-небудзь N». Сярод сучаснікаў Тані называе сваіх паплечнікаў па руху «ЗУБР», таму самаму, якія ці не першы ў Беларусі вярнуў слову «паплечнік» літаральнае значэнне: «Напрыклад, Жэні Афнагель ці Шурык Астрошчанкаў. Нашы сцяжкіны даўно разышліся і не ва ўсіх у добрых кірунках, але калі будзе трэба — мы зноў станем поплеч». У выбары замежных аўтарытэтатаў Таня не вагаеца ні хвіліны: «Міша Саакашвілі. За тое, што ён сказаў: незалежнасць вышэй за дэмакратыю. Я згодна». — «Міша?» — «Ну так. Грузіны — мае сябры». — «Значыць, сюжэты БТ пра лагеры баевікоў — праўда?» — «Можа і было б праўдай, калі бы было каго ў тых лагероў адпраўляць. А калі сур'ёзна, то ўзброены супраціў у Беларусі на сённяшнім этапе не толькі нерэальны, але і шкодны. Прэзідэнт Паўлючэнка — гэта не тое, абы чым я мару».

У спісе Таніных герояў няма ніводнай жанчыны, хоць асобы рамантычнай у дачыненні Тані адразу прыйдзе да галавы постасць французскай ваяркі і святой Жанні Д'Арк. Ці больш блізкае

на духу — беларуская амazonка, валадоўна са старых легендаў. Але і Жанна Д'Арк, і баладная дзяўчына-асілак Вайтоўна ў народнай сведомасці — гэта нязломныя Тэрмінатары ў спадніцах. Таня-Зубр не такая. І не толькі таму, што ходзіць не ў спадніцах. Проста калі Таню б'юць, ёй сапраўды баліць. Але яна ведае: ад гэтага нікуды не падзенешся. Мой таварыш-кінааматар падзяляе ўсіх герояў амерыканскіх баевікоў на два тыпы. Дык вось, Таня не Тэрмінатар, засланы з адказнай місіяй у наш час, яна свая, яна — Брус Уіліс, «просты хлопец», які апнуўся не ў той час не ў тым месцы. І, хоцькі-няхоцкі, ратуе Айчыну. Пытаюся ў Тані тое, што даўно карцела: «Гэта праўда, што ты кулаком прагінаеш капот машыны?» — «Не, ты што, гэта ж болъна. Ды і хто потым за рамонт плаціць будзе? Раней, калі займалася каратз і рукапашным боем, яшчэ можна было так жартаваць».

15:00

У другой палове дня Таня ходзіць на пары. Яна заканчвае філасофскі факультэт Еўрапейскага гуманітарнага юніверсітэта. Адразу па школьніх выпускных іспытках Таню забралі «на суткі», уступнную кампанію ў БДУ яна прарабавіла ў турэмнай бальніцы. З «такімі адзнакамі» ў Мінску бралі толькі ў ЕГУ. Але і там ёй не давялося спакойна павучыцца. У 2004 годзе юніверсітэт зачынілі. Аднавіць навучанне ўдалося, толькі калі апальная ВНУ перароблася ў Вільню.

«Я за радыкальную практику, — сказаў філософ, — кака Таня. — Мысліры павінны заняцца рэальнымі рэчамі. Цяжкасцямі, якія паўстаюць у постсавецкім соцыуме ў перыяд трансфармаций. Гэта зусім не значыць, што інтэлектуалы павінны стаць служкамі супраціву, але яны могуць сур'ёзна яго ўзбагаціць. У Беларусі заўважылі парадокс: фактычна, мы змагаемся за свабоду краіны ад «дыктатуры» супраціву волі нарада. Я гэта добра ўсведамляю. Тоё, да чаго мы заклікаем, — сёння непатрабна людзям, яны вызнаюць створаны ўладамі сімвалічны юніверсум за рэальна дадзены. Але абсалютна ясна: трэба зрабіць так, каб ім гэта стала патрэбна. Як гэта зрабіць — іншое пытанне. Можна выйсці і стаць у бок, — яна недвусэнсічна касавурыцца на мяне, — абраць філософію «ўнутранай свабоды». Гэта вельмі папулярна ў Беларусі сёння, асабліва ў асяродку тых, хто «ўсё разумее». Я разумею, што ўсё кепска, мы ў меншасці, што апазіція маргіналізавана і бізнесіфікавана, што «лібералізацыя» толькі заганяюць нас у кут, але адступаць нельга. На жаль, у сілу розных прычынаў вулічныя акцыі вялікага плёну

не даюць. Я лічу, што сёння яны хутчэй выступаюць фонам: глядзішце, апазіція жывая. Сённяшнія задача БУНТу — не палымянае кіданне на барыкады, а акумуляція пэўнай часткі сведомай моладзі (каб зусім не разбегліся па хатах), выхаванне з яе будучых кадраў для «сядзядняга звязна», якія ёй будуть патрэбны ў перыяд, набліжаны да дня X. Таму вялікае значэнне мы надаём трэнінгам — як для галавы, так і для загартоўвання духа праз фізуху».

Гэта думка і дзеянне прыходзяць у яе галаве да кампрамісу.

19:00

Мы заходзім у тыповую кватэру ў адным з віленскіх спальных раёнаў. Таня здымает тут пакой. Асноўная крыніца яе даходаў — невялікая фірма па продажы і рамонту ноўтбукаў. «Заходнія донары перакананыя, што мы працуем на ФСБ. Но дакладна ведаюць, што самі грошай нам не давалі, а лаяльнаі да «хуліганаў» алігархіі ў Беларусі яшчэ не вырасла. У «шчырасць беларускіх патрыётаў» Захад не верыць. Плюсуйце да гэтага бясконцыя скандалы вакол нашага руху: наркотыкі, знікненні, інфільтрацыя, незразумелыя крымінальныя справы, інтэрнэт-афёры. Тут не тое, што ФСБ — Масад узгадваеца. Стайдзенне да нас у асяродку апазіціі — хутчэй не як да канкурэнтаў, а як да вар'ятаў. Мо па-свойму яны і маюць рацю. Увесь сакрэт у тым, што гроши ў нас — ніадкуль. Негвалтоўны супраціў — не такая ўжо дарагая справа. Праца актыўісту — выключна на энтузізмзе. Трэба аплочваць неабходны мінімум: уёткі, фарба для графіці, то-сёе для акцый. Урэшце, стос паперы можна бясплатна раздрукаваць на працы, расцяжкі пашы бабуля са старых прасцін, а татаў гараж можна скарыстаць пад склад. Сям'я — крыніца ўсяго гэтага добра, і я заўжды заклікаю нашых людзей пачынаць рэкорднае менавіта з родных — яны не такчаста падводзяць, як людзі з вуліцы. У сітуацыі невялікай колькасці актыўісту — моладзевых структур гэта падаеца не такім смешным, як на першы погляд». Такая пазіцыя, сцяжкі дае Тані, супрацістай філософіі грантасмоўства: «Ты не толькі можаш цепышыць сваё Ego чыстым сумленнем, але ты і да справы ставішся з большай адказнасцю: надрукаваную за свой кошт улётку не так проста выкінуць у сметнік».

20:00

У канцы 1980-х маладыя сем'і ехалі з усёй Беларусі ў Вільню, «каб пазнаць там беларускую прысутнасць». Кажуць, гэта спроба каланізацыі скончылася дэзінтаргацией беларускай супольнасці і жыццёвымі расчараўнінамі. Іх паслядоўнікі праз дваццаць гадоў могучы апынуцца значна больш паспяховымі ў справе «пазначэння прысутнасці». Найперш таму, што не бачаць перад сабой такі мэты. Сучасныя пярэбары моладзі ў Вільню — хутчэй справа абставінаў. Гэта блізка ад Беларусі, там недараоге жыццё, там можна атрымаць добрую адукацыю, а летувісы — зычлівыя і спагадлівыя людзі. І потым ужо — недзе паміж гіпермаркетам «Акропаліс» і шэнгенскай візай — Вострая брама. Таня жыве ў Вільні, бо ў Беларусі на яе заведзеная крымінальная справа. Мы сядаем вячэрэць ежай, купленай ва ўніверсаме.

Улетку 2006 года Таццяна Елавая аўбяксілі ў рэспубліканскі вишук як асобу, што мае дачыненне да дзеянасці новастворанага БУНТа. Хаваючыся ад следства, Таня аднойчы ўсё ж зайшла дадому — паесці і памыщца. Была ранняя раніца, але ў кватэры яна апынулася сама. Тут яе і высацьлі. Дзяўчына не паддалася на прызыўнае: «Аткройце, міліцыя!», а зачынілася на ўсе замкі, забарыкадавалася і стала абзвоўніць баявых таварышаў. Тыя спачатку не давалі веры, што адбываецца нешта сур'ёзнае, але перапужанай Тані ўдалося іх распішуць. У выніку вакол Танінай кватэры сышліся сілы Святла і Цемры. Прычым адны сабраўся пад жалезнімі дзвярыма кватэры, а іншыя згрувасціліся пад Таніным балконам. Міліцыя выклікала слесара «ламаць замок і вязаць палітычнага». Але слесар ці то апнуўся «нашым чалавекам», ці то сапраўды забыўся на неабходны інструмент. Пакуль ён хадзіў па яго, Тані ўдалося змайстраваць вяроўкі і ратавацца цераз балкон з шостага паверху, дзе яе ўжо чакала машына. Літаральна праз пару хвілінай дзвёры зламалі.

Спрабы схавацца між палёў і балот беларускай зямлі, у глушы, таксама апынуліся небяспечнымі. Адседжвалася Таня ў братній Украіне, адкуль акурат да пачатку навучальнага года цішком перабралаася ў Літву.

За жыццё Таццяна адседзела шэсць адміністрацыйных тэрмінаў і мела каля ста прыводаў у міліцыю. БТ мае рацю, кіраваць моладзевым супрацівам з Вільні ўсё ж і сапраўды зручней. Прынамі, бяспечней для здароўя. Хоць проблемы з КДБ пайстаюць нават у Літве.

22:15

Мне час ісці. На развітанне Таня, беражліва прыціскаючы да грудзей, выносіць мne нейкі чорны скрутак. Ім альнаеца саколка з надпісам: «БУНТ: хопіць чакаць! Дзейнічай!» На твары маёй герайні — выраз кранальний сур'ёнасці, нібыта яна ўсю ноч уласнаручна вышывала для мяне гэтую саколку. Я згадваю Танін расповед пра складанасці з фінансаваннем. Ну так, гэта амаль як вышывала.

</div

СПАДЧЫНА

Міхайл Баброўскі. ВЯРТАННЕ МІНУЎШЧЫНЫ

Яўген ГЛІНСКІ

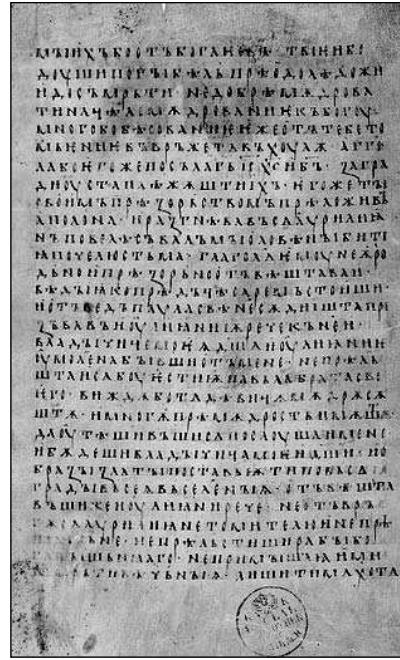
У летапісе беларускага нацыянальнага адраджэння, як і у летапісе навуковых дасягненняў першай паловы XIX стагоддзя, адно з выбітных месцаў належыць Міхailу Баброўску. Вучонаму-гісторыку єўрапейскага ўзроўню, збіральніку старажытнасцяў, які вярнуў з нябыту імя і спадчыну Францыска Скарыны. Сёння ж з нябыту трэба вяртаць яго імя.

Міхайл Баброўскі нарадзіўся 8 (19) лістапада 1784 года ў вёсцы Вулька Бельскага павету (цяпер у складзе Польшчы) у шляхецкай сям'і. Яго бацька — Кірыл Баброўскі — паходзіў са старажытнага шляхецкага роду, які, праўда, да сярэдзіны XVIII стагоддзя збляднеў. Кірыл Баброўскі быў уніяцкім святаром і карыстаўся ўсегульнай павагай за разум і больш чым саракагадо-вае служэнне Богу. Маці — Ганна з Крупіцкіх — таксама была шляхцянкай. Міхайл наяву чацьверты ў школе манаскага ордэну піяраў і беластоцкай гімназіі, якую, дарэчы, скончыў са срэбрным медалём. Поступіў ў наявучанні не засталіся незадўгана, і Баброўскі быў пакінуты настаўнікам у школе, якую літаральна некалькі гадоў таму скончыў.

Але не гэта прадвызначыла далейшы лёс Міхaila, і нават не тое, што ён вырашыў працягнуць справу бацькі і паступіў у Духоўную семінарыю пры Віленскім універсітэце. Вырашальним момантам для Баброўскага (а разам з ім і беларускага Скарыны) стала месца яго наявучання і юнацкая цікаўнасць. Непадалёк ад Беластоку знаходзіўся Супрасльскі манастыр, які яшчэ ў часы Рэчы Паспалітай быў славуты велізарнымі кнігаборамі. Прыйшлым доступ да манастырскай бібліятэкі быў зблылага вольны, а для сына уніяцкага святара наогул не было ніякіх перашкодаў. Баброўскі ўсе вакансіі праводзіў у Супраслі, дзе мог на свае вочы пабачыць старадрукі Скарыны і Швайпольта Фіёля. І не праста пабачыць, але і прачытаць, бо ў сям'і Баброўскіх размаўлялі паваларуску, а Міхайл з дзяцінства мог чытаць напісаныя кірыліцай уніяцкія кнігі для набажэнства.

У 1808 годзе Баброўскі мусіў пакінуць Беласток і пераехаць у Вільню, каб працягваць наявучанне, але свае паездкі ў Супрасль не спыніў. У Вільні Баброўскі дасягнуў поспехаў не толькі ў тэалогіі (у 1812 годзе стаў магістрам філасофіі і тэалогіі). Ён зўяжыўся з літаратурой, грэцкай і лацінскай мовамі і яшчэ ў 1811 годзе стаў магістрам вольных мастацтваў.

Падчас вайны 1812 года вялікай актыўнасці Баброўскі не праяўляў. Ці то стала аддаваў перавагу наўцу над палітыкай, ці то «паповіч» (так звяжліва называлі уніяцтву у Віленскім універсітэце студэнты-каталикі) не праяўляў вялікай цікавасці

да адраджэння Рэчы Паспалітай. Але як толькі вайна скончылася, пачаў вывучаць яшчэ і юрыспрудэнцыю, і новыя мовы — італьянскую і габрэйскую.

Вялікае падарожжа

Здавалася, што выбар на карысць свецкіх науку Баброўскі ўжо зрабіў канчаткова, але тут яго запрашаюць выкладаць у Духоўнай семінарыі, і неўзабаве ён становіща уніяцкім святаром. Але ўсё роўна асноўны інтэрэс маладога святара і прафесара палягалі ў сферы мовазнаніцтва і гісторыі. У 1817 годзе яго накіравалі ў падарожжа па Еўропе для азнямлэння са станам тэалагічнай адукцыі ў іншых краінах і ўдасканалення ведаў у біблейскай гісторыі і ў славянскіх мовах.

За сваю пяцігадовую вандроўку ён наведаў Вену, Венецию, Трыест, Мілан, Турын, Падую, Балонию, Ферару, Равену, Рым, Парыж, німецкія дзяржавы. Але большую частку падарожжа правёў у славянскіх землях. Там ён пазнаёміўся і пасябраўся з знакамітым чэшскім нацыянальнымі «абуджальнікамі» Эзафам Добраўскім, Вацлавам Ганкай, Эзафам Юнгманам, слынным славенскім філогагам Ернэтом Копітарам, харвацкімі дзеячамі. Менавіта Добраўскі ўвёў у наўку абыходак «Малую падарожную кнігу».

За мяжой Міхайл Баброўскі, як калісьці і Скарына, дасягнуў першых сапраўдных поспехаў. У 1820 годзе ў Венецию ўдзельнічаў у сходзе даследчыкаў славянскіх старажытнасцяў, пасля ў Рыме склаў каталог старажытных славянскіх кніг Ватыканскай бібліятэкі, які высока ацаніў і надрукаваў у сваёй кнізе вядомыя італьянскія лінгвісты Анджэла Mai.

Наўку абыходак Міхайл Баброўскага прынялі ўвагу вядомых меценатаў — князя Адама Чартарыйскага і графа Мікалая Румянцава. Але сродкаў ўсё роўна не хапала, у чым была вінаватая яго любоў да кніг. Ён сабраў вялікую бібліятэку па тэалогіі і славістыцы. Акрамя зборання старажытнасці, Баброўскі пісаў дзённік, філалагічныя і бібліографічныя нататкі, якія пасля вяртання дадому былі частково надрукаваны ў віленскіх часопісах.

На радзіму Міхайл Баброўскі вярнуўся ў 1822 годзе выклічна

адукаваным чалавекам. Адзін спіс моваў, якім ён валодаў, выклікае павагу: польская, руская, сербская, харвацкая, балгарская, царкоўнаславянская, грэцкая, лацінская, габрэйская, халдзейская, сірыйская, арабская, німецкая, французская, італьянская і англійская. Ягоны біёграф і пляменнік Павел Баброўскі называе яшчэ і «літоўска-славянскую», пад якой, відавочна, трэба разумець беларускую, што пацвярджаецца неаднаразовым прамаўленнем Баброўскім казанняў на беларускай мове.

Час вялікіх адкрыццяў

Лета 1822 года, мабыць, нарадзіўся Баброўскому яго юнацкая гады. Ён зноў прыехаў ва ўлюбёны Супрасль, да кніг, што здаўна абдужалі ў ім шчыры інтэрэс. Цяпер гэты інтэрэс быў наўку. Падчас свайго знаходжання ў Італіі ён адшукаў першую друкаваную глагалічны шырфту кнігу — «Місал па закону Рымскага двара» (1483 г.). Магчыма, гэта дало яму падставу меркаваць, што і ў Супраслі ён знойдзе штосьці сапраўды значнае. Надзеі спраўдзіліся. Ды як! Яго знаходка стала сапраўднай наўку аўтэнтычнай: рукапіс XI стагоддзя, які стаў вядомы як Супрасльскі кодэкс (рукапіс). Зрабіўшы яго наўку апісанне, даследчык не даў веры сваім вачам: аказаўся, што перад ім самыя старажытныя з вядомых кірылічных рукапісаў.

Лета 1822 года, як і наступны год, сталі надзіва плённымі ў пошуках Баброўскага: ён знойшоў друкаваныя кнігі Фіёля, відаць, тады ж адкрыў для сябе (а пасля і для ўсіх) выданні Скарыны, якія дакладна былі ў Супрасльскім манастыры. Але, іронія лёсу, гэтыя сапраўды найвыдатнейшая знаходкі на той момант не прывабілі наўку грамадскасць, ды і сам Баброўскі пра іх пісаў мала. Тым не менш яго ролю ў вяртанні вedaў пра дзяячынства Скарыны недацэнцівальца нельга.

Пачынаюцца непрыемнасці

У 1823 годзе Баброўскі атрымаў наступную ганаровую вучоную ступень — доктара тэалогіі. Але праз год яго лёс рэзка змяніўся. 14 жніўня 1824 года з'явіўся

загад, згодна з якім ён, разам з філософам Юзафам Галухоўскім, гісторыкам Яхімам Лялевелем і Ігнатам Даніловічам, быў звольнены з кафедры ва ўніверсітэце з фармулёўкай «для спынення шкоднага ўплыву, які займела супрацьдзейная універсітэцкому начальнству партыя». Хутчэй за ўсё, пад гэтымі словамі разумелася сувязь чатyroх прафесараў з філаматамі і філарэтамі, хаця ў адносінах да Баброўскага відавочных падверджання гэтай сувязі не знайшлі. Але яго папулярнасць і сяброўства яшчэ са студэнцкіх часоў з Даніловічам маглі не падабацца рэктару Віленскага універсітэта Пелікану і апекуну наўчальнай акругі Навасільцу.

Зрэшты, біёграф нашага героя П. В. Баброўскі, жывучы і пішучы свой нарыс у Расійскай імперыі, імкнуўся давесці сваім чытачам, што вінаватымі ў зваленні Баброўскага былі манахі-базільяне. Падстава для такой думкі была. Баброўскі ў сваіх царкоўных казаннях выступаў супраць набліжэння уніяцкай царквы да каталіцтва, што актыўна праводзілі базильяне. Але наўрад ці уніяцкі манахі маглі знайсці падтрымку ў асобах Пелікана і Навасільцу.

Баброўскому загадалі пасяліцца ў Жыровічах, ва ўніяцкім манастыры, дзе яго напаткала чарговая непрыемнасць. З-за яго недагляду ад свечкі запаліўся паперы на стале, згарэлі многія наўку аўтэнтычныя. Пасля гэтага ў наўку здарыўся нечврвовы зрыў.

Часовы ўздым і зноў

заняпад

Баброўскому далі вярнуцца ў Вільню ў 1826 годзе. Ён актыўна ўключыўся ў грамадскае і наўку аўтэнтычнай сапраўды значнае. Надзеі спраўдзіліся. Ды як! Яго знаходка стала сапраўднай наўку аўтэнтичнай: рукапіс XI стагоддзя, які стаў вядомы як Супрасльскі кодэкс (рукапіс). Зрабіўшы яго наўку апісанне, даследчык не даў веры сваім вачам: аказаўся, што перад ім самыя старажытныя з вядомых кірылічных рукапісаў.

На сваім шляху да беларускіх манастираў Баброўскі адъехаў ад пануючай тады ў краі пальшчынны. Не падтрымаў падстанне 1830—1831 гадоў і нават называў яго «нікчэмнай здрадай». Але менавіта закрыццё пасля падстання Віленскага універсітэту стала пачаткам канца наўку аўтэнтычнай сапраўды. Некаторы час ён яшчэ працаваў у Рымскай католіцкай акадэміі ў Вільні, але магчыма з-за того, што заставаўся ўніятам, мусіў пакінуць і яе. Не вельмі добра ішлі ў яго справы і як святара. Нягледзячы на свой аўтарытэт і адукаванасць, не стаў епіскапам, хоць быў адным з галоўных прэтэндэнтаў на вакантныя пасады.

У другой палове 30-х гадоў у светапоглядзе Баброўскага наўчаніцаў з'явіўся рэзкі змена артыкуляціў: ён становіца актыўным

прыхільнікам далучэння уніяцкай царквы да праваслаўнай. У чым тут прычына — сказаць цяжка. Магчыма, гэта было шчырае жаданне, бо яшчэ ў 20-я гады ён выступаў за ачышчэнне уніяцтва ад каталіцкіх упльваў, быў прыхільнікам славянафільскіх (якія часам злучаліся з русофільскімі) ідэй яшчэ з часоў вандроўкі па славянскіх землях. Не выключана, што сваю ролю адыгралі жыццёвые расчараванні: вымушанае прыпыненне актыўнай наўку аўтэнтичнай сапраўды месца святара ў невялікім прыходзе ў Пружанскім павеце. Але, як бы то ні было, у 1837 годзе Баброўскі аўтэнтичнай сапраўднай наўчальнай акругі Навасільцу.

Але яго ранейшая наўку аўтэнтичнай сапраўднай наўчальнай акругі Навасільцу.

Баброўскому загадалі пасяліцца ў Жыровічах, ва ўніяцкім манастыры, дзе яго напаткала чарговая непрыемнасць. З-за яго недагляду ад свечкі запаліўся паперы на стале, згарэлі многія наўку аўтэнтичнай. Пасля гэтага ў наўку здарыўся нечврвовы зрыў.

Баброўскому загадалі пасяліцца ў Жыровічах, ва ўніяцкім манастыры, дзе яго напаткала чарговая неприемнасць. З-за яго недагляду ад свечкі запаліўся паперы на стале, згарэлі многія наўку аўтэнтичнай. Пасля гэтага ў наўку здарыўся нечврвовы зрыў.

Баброўскому загадалі пасяліцца ў Жыровічах, ва ўніяцкім манастыры, дзе яго напаткала чарговая неприемнасць. З-за яго недагляду ад свечкі запаліўся паперы на стале, згарэлі многія наўку аўтэнтичнай. Пасля гэтага ў наўку здарыўся нечврвовы зрыў.

Баброўскому загадалі пасяліцца ў Жыровічах, ва ўніяцкім манастыры, дзе яго напаткала чарговая неприемнасць. З-за яго недагляду ад свечкі запаліўся паперы на стале, згарэлі многія наўку аўтэнтичнай. Пасля гэтага ў наўку здарыўся нечврвовы зрыў.

Баброўскому загадалі пасяліцца ў Жыровічах, ва ўніяцкім манастыры, дзе яго напаткала чарговая неприемнасць. З-за яго недагляду ад свечкі запаліўся паперы на стале, згарэлі многія наўку аўтэнтичнай. Пасля гэтага ў наўку здарыўся нечврвовы зрыў.

Баброўскому загадалі пасяліцца ў Жыровічах, ва ўніяцкім манастыры, дзе яго напаткала чарговая неприемнасць. З-за яго недагляду ад свечкі запаліўся паперы на стале, згарэлі многія наўку аўтэнтичнай. Пасля гэтага ў наўку здарыўся нечврвовы зрыў.

Баброўскому загадалі пасяліцца ў Жыровічах, ва ўніяцкім манастыры, дзе яго напаткала чарговая неприемнасць. З-за яго недагляду ад свечкі запаліўся паперы на стале, згарэлі многія наўку аўтэнтичнай. Пасля гэтага ў наўку здарыўся нечврвовы зрыў.

Баброўскому загадалі пасяліцца ў Жыровічах, ва ўніяцкім манастыры, дзе яго напаткала чарговая неприемнасць. З-за яго недагляду ад свечкі запаліўся паперы на стале, згарэлі многія наўку аўтэнтичнай. Пасля гэтага ў наўку здарыўся нечврвовы зрыў.

Баброўскому загадалі пасяліцца ў Жыровічах, ва ўніяцкім манастыры, дзе яго напаткала чарговая неприемнасць. З-за яго недагляду ад свечкі запаліўся паперы на стале, згарэлі многія наўку аўтэнтичнай. Пасля гэтага ў наўку здарыўся нечврвовы зрыў.

Баброўскому загадалі пас

КУЛЬТУРА

▶ СВЯТА

НА КАЛЯДНЫЯ ВАКАЦЫ

Аляксей ХАДЫКА

Час паміж агульнахрысціянскімі Калядамі 24 снежня і Божым Нараджэннем, якое па старому Юліянскому календару Руская праваслаўная царква святкуе таксама 24 снежня, але па сучасным стылі гэта выпадае на 7 студзеня, зазвычай у талерантных беларусаў разглядаецца як выключна святочны. Сапраўды, нават калі ты не хрысціянскі вернік, чаму б не адсвяткаваць Божае нараджэнне спачатку з адным суседам, а потым з іншым? А пасярэдзіне — святкаваны шумна па савецкай завядзёнцы Новы год (бо калісьці на гэты дзень перавандравала забароненая весялосць рэлігійных святаў).

Ва ўмовах фінансавага крызісу, які, як нам абяцалі, мусіць абысці захаваную ў надзеіных руках крышталёвую пасудзіну, выключна ў гуманітарных мэтах адправіліся на гэты час у бясплатны адпачынак рабочыя шматлікіх заводаў і супрацоўнікі некаторых устаноў, уключаючы газету «Новы Час». Было б неразумным у абліянівай сітуацыі не прадуманы для сябе план святочных мерапрыемстваў і не падзяліцца ім з чытчакамі.

Калядная (як і Навагодняя) казка/быль — перадусім для маленькаў. Нехта ўпершыню ў жыцці асэнсоўвае ў храме таямніцу нараджэння Хрыста, а нехта жыве ў салодкіх марах пра снежную краіну Святога Мікалая / Санты Клауса / Дзеда Мароза.

З парадаў для бацькоў і пачнём, не кранаючы агульнаядомыя ранішнікі і дзяржаўныя елкі ў палацах.

Цудоўная **ВЫСТАВА АЎТАРСКІХ ЛЯЛЕК «ЗАПАВЕТНЫЯ ЖАДАННІ»** працуе з 18 снежня па 14 студзеня ў Музеі сучаснага мастацтва (пр. Незалежнасці, 47). Адчыняючы яе, дыркітар музея Васіль Шарангович нездарма сказаў, што лялькі суправаджаюць чалавечтва здаўна — ад Старажытнага Егіпта і нават раней. У ляльцы — і гульня, і магія, і рытуал, і магчымасць дзіцяці дакрануцца да дарослага свету, а дарослому — прыгадаць бясхмарнае дзяцінства. Але трэба памятаць і сур'ёзнасць лялькі. А колькі літаратурных і кіношных лялькі гадавалі цэлья пакаленні людзей! Вось і на гэтай выставе — ёсьць лялькі дарослыя і дзіцячыя. Да першых лепш да-

лучыць працы маскоўскай масці Ганны Карміліцынай — 20 прац са скury, дрэва, пап'е-маш, металу — экспазіцыйны дэбют аўтара «характарных» сур'ёзных работ дарослага цацнага свету — ад «Майстэрні разбітых сэрцаў і душ» да «Я хакаю гэта». Апошняя работа — узор жартавуліва-эратачнай лялькі. Але на выставу можна смела выпраўляцца з малымі, бо сур'ёзныя і, на першы погляд, табуяваны элемены прысутнічаюць тут у межах густу і педагогічнай дапушчальнасці. Тым больш што астатнія абсалютная большасць прац — вясёлыя і забаўныя персанажы, народжаныя фантазіяй прадстаўніц Майстэрні аўтарскай лялькі (МАЛ) у рамках праекту «Дэбют». Прадстаўленыя працы выпускніц майстэрні, якіх, дарэчы, налічваецца ўжо больш за паўтары сотні. Дадаецца да лялек і цудоўная калекцыя жаночай біжуэтарыі, над якой лялечніцы працујуць у дадатак да асноўнай спецыяльнасці.

Не забудземся і пра **ШВЕДСКІ ВЫСТАВАЧНЫ ПРАЕКТ «КАРЛСАН НА ДАХУ»**, прадстаўлены Шведскім музеем дзіцячай культуры ў Цэнтральнай гарадской дзіцячай бібліятэцы Мінска на праспекце Праўды, 20.

Пераходнаму ад дзіцячага дарослага ўзросту, а таксама ўсім, хто не стаміўся адкрываць для сябе прыгажосць народнага мастацтва і стылізацый па яго матывах (ткацтва, кераміка, разьба, габелен, касцюм і башкі) раім да 17 студзеня наведаць **«КАЛЯДНУЮ ЗОРКУ»** ў ГАЛЕРЭІ УНІВЕРСІТЭТА КУЛЬТУРЫ. Гэта традыцыйная студэнцкая, тым не менш цалкам прафесійна спелая, экспазіція да Каляд. На ёй у гэтым годзе разам з працамі навучэнцаў Універсітэта культуры выстаўляюцца работы студэнтаў БДПУ імя Максіма Танка. На ўсялякі выпадак нагадаем: у абодвух вышэйназваных музеях выходны — у нядзелю і панядзелак.

У гэтыя дні адчынены Нацыянальны мастацкі музей (не працуе ў аўторак) на Леніна, 20. Тут

да анатаванай намі папярэдне шыкоўнай выставы партрэтаў з калекцыі Нясвіжскага замка дадалася **ЭКСПАЗІЦІЯ «БЕЛАРУСЫ»** сцэнічнага касцюма ансамбля «Харошкі» пад кіраўніцтвам Валянціны Гаявой. Яна паказана проста побач з партрэтамі.

Многія ведаюць, што «Харошкі» захапляючы рэканструкцыяй беларускага старадаўняга танца — таму па 19 снежня залы музея запоўнілісь больш чым 30 шыкоўнымі вялікасцімі, шляхецкімі і простанарадомнімі касцюмамі, у асноўным выкананымі сямейнай парай мастакоў-мастацтвазнаўцаў у складзе Алены Юр'евай і Юрыя Піскуні. Ю. Піскун шмат часу аддаў не толькі жывапісу і мастацтву касцюма, але і дэталёваму вывучэнню старой беларускай культуры, таму падабенства жывапісу на сценах і гістарычнага духу ў касцюмах уражвае. Святочнае і феерычнае відовішча. Аматарам жа гламурнага кічу музея прапануе таксама шыкоўную магчымасць пававіць час — на галерэі музея па 12 студзеня месціца «КАРНАВАЛ» — дзесяткі работ Андрэя Смаліяка. Мастак сам сябе вызначае як «геній». Экспазіцыя стракатая, уключае работы кшталту «Партрэта Філіпа Кіркорава на асле» і «Ружовага слана». Некаторыя творы не пазбаўлены свежасці і мастакоўскай шчырасці — «Каляды», «Папа Ян Павел II», серыя вобразаў танцоўшчыц а-ля Дэга.

Завяршае калядны цыкл выстаў вялікая **ЭКСПАЗІЦІЯ «КАЛЯДНЫ ФЭСТ»** работ сябраў Беларускага саюзу мастакоў, якая працуе ў Палацы мастацтва на Казлова, 3 па 18 студзеня. На момант напісання матэрыялу выставка яшчэ не адчынілася, але большасць апошніх праектаў у Палацы — удалая.

Не засумуюць на святы і прыхільнікі левых ідэй. Музей айчынай вайны на Кастрычніцкай плошчы з 29 снежня прэзентуе экспазіцыю «Patria o muerta! Venceremos!», створаную сумесна з Амбасадай Кубы да 55-годзя

пераможнай кубінскай рэвалюцыі. Выстава паказвае этапы рэвалюцыі ад штурму казарм Манікада 23 ліпеня 1953 года, праз партызансскую вайну ў гарах Сьера-Маэстра да канчатковай перамогі рэвалюцыі 1 студзеня 1959-га. Ёсьць у экспазіцыі раздзэлы пра Карыбскі крызіс 1962 года, пра братоў Фідэля і Рауля Кастро і сёняшні дзень Кубы.

Затое Кітайскія экспазіцыі прадставілі з 23 снежня ў Музеі гісторыі і культуры на Маркса, 12 фотапраект, цалкам прысвячаны тысячагадовай гісторыі сваёй краіны: **«КІТАЙ: 30 ГРАДУСАў ПАЎНОЧНАЙ ШЫРАТЫ»**. У межах Кітая 30-я паралель яўляе свету багатую палітру гістарычных, прыродных і этнографічных колераў. Яна праходзіць праз горныя хрыбы Гімалаяў і пераадоляе адлегласць у 5000 кіламетраў па тэрыторыі краіны. На 30-й паралелі размешчаны шматлікія помнікі сусветнай культурнай спадчыны, якія аб'ядноўваюць мінулае з сучаснасцю і свядчаць пра старажытнасць кітайскай цывілізацыі. На гэтай паралелі пра жывае трачия частка насленіцтва Кітая. Гэта ў поўным сэнсе «Вялікі кітайскі ландшафтны шлях».

Зрэшты, сучаснае фотамастацтва — вельмі часта спосаб нестандартна зірнуць на сучаснасць і мінулае. Тым, хто падзяляе гэты тэзіс і атрымлівае задавальненне ад такога бачання, парайтак таксама наведаць (да 16 студзеня) **ВЫСТАВУ ЗМІЦЕРА РУСАКА «THE MINSK»** у галерэі «Зніта» кінатэатра «Цэнтральны». Спалучэнне тэхналагізму і рамантыкі — плюс погляд у мінскія блокі над мінскімі сценамі і дахамі.

Прыемных Калядаў! Спадзяемся, прапанаваная музейная праграма не падасца вам сумнай.

▶ АЛЬБОМ

БЕЛАРУСКІ ХРЫСЦІЯНСКІ ХІТ

Але́сь БЕЛАЗОР

У Беларусі ў сетках распаўсюдзі з'явіўся ўжо другі альбом з серыі «Беларускі Хрысціянскі Хіт».

Нагадаем, ідэя выдаўцоў, беларускіх хрысціянскіх дэмакратоў — сабраць разам найлепшыя беларускамоўныя хрысціян-

кія спевы розных канфесіяў. Адабраныя кампазіцыі спачатку праходзяць ратацію ў 10-ці хрысціянскіх фокус-групах (праваслаўнай, каталіцкай, грэка-каталіцкай, баптысцкай, поўнаевангельскай і г. д.) — і паводле адбору слухачоў фармуецца цэлая серыя альбомаў: «Беларускі Хрысціянскі Хіт», «Беларускі Калядны Хіт», «Бардаўскі Хрысціянскі Хіт», «Беларускі Хрысціянскі Рок», «Беларускі

Хіт Пілігрима», «Беларускі Літургічны Спэў», паводле канцепці, кожны CD пачынаецца адной з версіяў нацыянальнага гімну «Магутны Божа» і заканчваецца варыянтам спеўнай малітвы «Ойча наш».

Першы альбом «Беларускі Хрысціянскі Хіт» стаў сапраўднай падзеяй у беларускай папулярнай музыцы. Надзвычай паспяховы CD давялося перавыдаваць: найбольшым попытам ён карыстаў-

ся ў пратэстанцкіх грамадах, касцёле і сярод праваслаўнай моладзі.

У другі альбом увайшлі песні праслаўленні, якія звычайна выконваюцца падчас набажэнства,

царкоўных і касцельных акцый. Сярод выкананіццаў — вядомыя барды Алеся Унукоўская і Андрэй Мельнікаў, гурты «Тэзэурус», «Псалмія», «DVA», «Небасхіл», «Кадаш»; сярод аўтараў словаў — Ларыса Геніуш і інак Мікалай (Бембель).

Замовіць CD можна праз тэлефон (+37529)6560064 (Валянціна) або мэйл bhh@tut.by.

Дарэчы, ужо ў снежні чакаецца выхад трэцяга альбома «Беларускага Хрысціянскага Хіта» — «Хрыстос нарадзіўся!» — са зборам найлепшых беларускамоўных хітоў на Божае нараджэнне.

Новы Час

Масава-палітычная газета
Выдаецца з сакавіка 2002 г.

Галоўны рэдактар Але́на Анейсім
Шэф-рэдактар Аляксей Кароль

Пасведчанне аб реєстрацыі № 1798 ад 12 верасня 2008.

ЗАСНУВАЛЬНИК: Мінскі гарадскі арганізація ГА ТБМ імя Ф. Скарыны. Адрас: 220005, г. Мінск, вул. Румянцева, 13. Тэл.: 284-85-11.

ВЫДАВЕЦ: Прыватнае выдавецкае юнітарнае прадпрыемства «Час навінаў».

Пасведчанне № 64 ад 12.01.2007 г.

АДРАС РЭДАКЦЫІ І ВЫДАУЦА:
220012, г. Мінск, зав. Інструментальны, 6-214.
Тэл.: +375 29 651 21 12, +375 17 280 17 91.
chasnauvan@gmail.com; http://kamunikat.org/novy_chas.html

НАДРУКАВАНА ў друкарні УП «Глутас-Маркет».
Мінск, вул. Халмагорская, 59 А.

Замова №

Падпісаны да друку 26.12.2008. 8.00.

Наклад 5050 асобнікай. Кошт свабодны.

Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы дзеля палемікі, не падзяляючы пазіцыі аўтара.

При выкарыстанні матэрыялаў газеты спасылка на «Новы Час» абавязковая.

Рукапісы рэдакцыі не вяртае і не рэцэнзуе мастакія творы.

Чытацкая пошта публікуюцца паводле рэдакцыйных меркаванняў.